

WIADOMOŚCI POLSKIE ПОЛЬСКІЕ ВЕДОМОСТИ

1 (26) - 2010

 Chopin
2010

Katarzyna Iwannikowa.
Chopin. 2010 r.

17–19 марта 2010 г. с ознакомительным визитом на Ставрополье прибыла польская делегация во главе с Чрезвычайным и Полномочным Послом Республики Польша в Российской Федерации паном Ежи Баром. Первая встреча с представителями региональной власти прошла в кабинете председателя Государственной Думы Ставропольского края Виталия Коваленко.

Как рассказал пан Ежи Бар, Северный Кавказ для него и его коллег — «пока неизведанная часть» России, но именно здесь, по мнению Посла, заключается тот потенциал, который во многом определяет будущее России. Вместе с тем высокопоставленный гость отметил, что он «не из тех послов, которых привлекает только Сочи». Ему интересно встречаться с людьми на всех уровнях власти, посещать российские регионы, хотя, по его словам, это удаётся довольно редко.

Но главная тема визита — это, конечно же, содействие укреплению дружеских связей двух стран на уровне регионов. Она получила развитие в ходе последовавшей после встречи Виталия Коваленко и Ежи Бара беседы в расширенном составе с участием председателей думских комитетов и руководителей фракций. По мнению депутата Бориса Оболенца, очень действенна такая форма взаимодействия, как побратимские связи. Один из став-

ропольских курортов, Кисловодск или Ессентуки, вполне мог бы стать побратимом известного польского курорта Крыница Здруй.

Поприветствовали гостей и в Правительстве края. Как сообщает пресс-служба губернатора, Валерий Гаевский привёл множество аргументов в пользу расширения взаимовыгодного сотрудничества и охарактеризовал экономическую обстановку в крае. Пока в общем объёме экспортно-импортных операций Ставропольского края на долю польских партнёров приходится менее 1%. И эта цифра не устраивает обе стороны. Отмечалось, что Польша и Ставрополье давно специализируются на аграрном производстве, а значит, обе стороны имеют опыт для плодотворного обмена и способны в чём-то дополнить друг друга по ряду аспектов развития сельскохозяйственных отраслей.

Как подчеркнул губернатор, Ставрополье остро заинтересовано в расширении возможностей переработки сырьевой продукции и её реализации. Большой интерес могут представлять инновационные разработки, предлагаемые партнёрами. В ходе разговора возникли также предложения по установлению деловых связей между садоводами и производителями плодоовощной продукции Польши и Ставрополья. Отдельной темой стало обсуждение перспектив сотрудничества

по развитию санаторно-курортной отрасли.

Высоко оценил губернатор В. Гаевский интерес польского посла к общественно-политическим вопросам жизни края.

Со своей стороны, пан Ежи Бар поблагодарил ставропольского губернатора за проявленное гостеприимство, высказал ряд предложений в рамках возложенной на него культурной и экономической миссии. Гость подчеркнул, что отношения между Россией и Польшей планомерно укрепляются, и на этом фоне проявляется высокое значение регионального аспекта.

В числе сопровождающих лиц Чрезвычайного Посла в разговоре приняли участие польский консул пани Диана Грачик, советник посольства по вопросам культуры, образования и информации пани Малгожата Шняк-Гайевска и директор открытого клуба «Международный диалог», исполнительный директор «Школы социального менеджмента и гражданских инициатив — Школы Экономического форума» Григорий Амнуэль.

В программу пребывания посла и его коллег также вошли встречи со студенчеством в Ставропольском государственном аграрном университете, в Пятигорском государственном лингвистическом университете, встречи с представителями польской диаспоры в Ставропольском крае и с участниками дискуссионного клуба «19 февраля».

Jerzy BAHR (ur. 1944 w Krakowie) – polski dyplomata i urzędnik państwowy, od 2006 ambasador RP w Rosji, były szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Ukończył studia z zakresu socjologii na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pracował najpierw jako asystent w krakowskiej Akademii Górniczo-Hutniczej, a następnie w Instytucie Śląskim w Opolu.

W 1974 został zatrudniony w Ministerstwie Spraw Zagranicznych jako ekspert ds. Rumunii. W latach 1976–1980 w randze I sekretarza pracował w Ambasadzie PRL w Bukareszcie. W stanie wojennym odszedł z resortu, wystąpił też z PZPR. Był pomocnikiem bibliotekarza na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Podczas wyjazdu szkoleniowego do Wiednia w 1983 uzyskał azyl polityczny. Współpracował z Radiem Wolna Europa, a ponadto z zachodnimi instytucjami badawczymi, m.in. był doradcą w Szwajcarskim Instytucie Wschodnim w Bernie (w latach 1986–1991).

W 1989 wrócił do Polski, a w 1991 do pracy w MSZ. Był kolejno radcą Ambasady RP w Moskwie, konsulem generalnym RP w Kaliningradzie, a od 1994 do 1996 zajmował stanowisko dyrektora Departamentu Europejskiego II. Od 1996 do 2001 był ambasadorem RP w Kijowie (z akredytacją także na Turkmenistan), a w latach 2001–2005 w Wilnie.

Od 21 stycznia 2005 do 22 grudnia 2005 był szefem Biura Bezpieczeństwa Narodowego. 19 maja 2006 został powołany na stanowisko ambasadora RP w Rosji.

Zna biegle języki: angielski, niemiecki, rosyjski, ukraiński, litewski i rumuński.

13 listopada 2009 w podziękowaniu za wzorową służbę dyplomatyczną dla Polski został odznaczony Odznaką Honorową „Bene Merito”.

«Каждая нота Шопена – это золото».

А. Г. Рубинштейн

Музыка Шопена настолько прекрасна, совершенна и глубока, что невозможно не поддаться её очарованию. Первое прослушивание любого его произведения поражает необычностью и новизной, присутствием мысли, а при повторном исполнении – впечатление усиливается, и это, как известно, признак высокой художественности. Ф. Шопен – исключительное явление в музыкальном мире.

Чтобы такую музыку понимать во всей её глубине и значительности, необходимо иметь, говоря словами самого Шопена, «особое чутьё», а также большой музыкальный и культурный кругозор.

Для кого же эта великая музыка? На этот вопрос очень хорошо ответил французский композитор Морис Равель. «Музыка – музыкантам – вот подлинное толкование мысли Шопена. Вовсе не профессионалам! ...Музыкантам: творцам или любителям, существам, восприимчивым к ритму, мелодии, гармонии, к атмосфере, создаваемой звуками. К тем, кто может трепетать при соединении двух аккордов, как при сопоставлении двух колоритов. Содержание: вот главное во всех искусствах».

Музыка Шопена духовно облагораживает слушателей и играющих – в этом её особая ценность. Будем слушать и играть музыку Шопена – душой непритворной!

Э. Делакруа.
Фридерик Шопен (1838 г.)

*Первого марта 2010 г. исполнилось
200 лет со дня рождения одного из самых
великих композиторов и пианистов,
овеянного европейской и всемирной славой!
Имя это – Фридерик Шопен!*

Секрет очарования

Благотворное влияние оказала музыка Шопена на многих композиторов, в их числе: Рахманинов, Скрябин, Чайковский, Балакирев, Рубинштейн и другие. Шопен не планировал создавать пианистическую или композиторскую школу, но своим гением невольно создал их, вовсе об этом не заботясь!

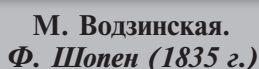
О Шопене написано очень много монографий, оценок, восторженных высказываний, а также – критических. Здесь необходимо иметь чутьё, чтобы сделать выбор; ведь кое-что написано и продиктовано ревностью

и завистью – это относится, как правило, к современникам и даже к некоторым друзьям. Думается, что для настоящего и справедливого понимания музыки Шопена, его личности – необходимо, наряду с музыкой, изучить и его письма; ведь чтобы понимать творчество композитора, поэта, художника надо, говоря словами Гёте, «увидеть мир глазами творца».

Многие справедливые высказывания, оценки всего творчества Шопена даны выдающимися деятелями искусства, замечательными людьми.

KALENDARIUM ŻYCIA

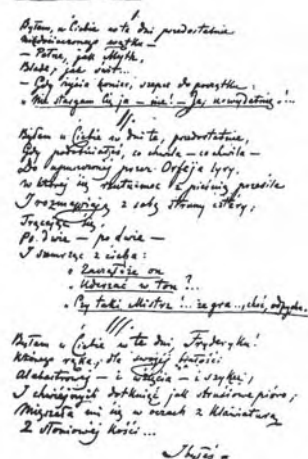
- 1810 – Fryderyk Franciszek Chopin urodził się w Żelazowej Woli
- 1814 – nauka gry na fortepianie u matki
- 1817 – pierwszy polonez wydany drukiem
- 1818 – pierwszy koncert publiczny w Warszawie
- 1823–1826 – nauka w Liceum Warszawskim, wakacyjne wyjazdy na wieś
- 1826–1829 – studia w Szkole Głównej Muzyki, *Sonaty, Mazurki*
- 1829 – podróż i koncerty w Wiedniu
- 1829–1831 – miłość do śpiewaczki Konstancji Gładkowskiej, koncerty fortepianowe
- 1830 – opuszczenie Polski, *Etiuda rewolucyjna*
- 1831 – przyjazd do Paryża, *Etiudy*
- 1833 – *Nokturny, Walc Es-dur*
- 1836 – zaręczyny z Marią Wodzińską, *Walc As-dur*
- 1837 – związek z George Sand, wyjazd na Majorkę, *24 Preludia*
- 1839 – powrót do Francji, *Sonata b-moll*
- 1844 – umiera ojciec Chopina
- 1847 – zerwanie z George Sand
- 1848 – wyjazd z Jane Stirling do Anglii i Szkocji
- 1849 – śmierć w Paryżu

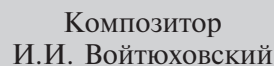
Сергей Васильевич Рахманинов – великий композитор и пианист дал очень высокую оценку музыке Шопена. «Шопен до сих пор в зените. Его утончённое чувство звуковых красок, его великолепные гармонии и всегда подлинное пианистическое выявление возможностей инструмента делают его произведения своего

Для художественного исполнения произведения Шопена очень сложны. Эталоном исполнительского искусства является игра этих произведений С. В. Рахманиновым и А. Микеланжелю.

«Родом варшавянин, сердцем поляк, а по таланту — гражданин Мира. Он умел труднейшие задачи искусства разрешать с загадочной лёгкостью — потому что умел собирать полевые цветы, росы и тончайшего пуха не уронив с них. И умел пронизать их лучезарностью, идеалом искусства, превращая в звёзды, в метеориты, не сказать ли — в кометы, сверкающей всей Европе. Им слёзы народа польского, по полям рассеянные, в диадеме

рода Библией для пианиста. Если вы знаете творчество Шопена, вы практически знаете всё, что можно сделать

«Каждая нота Шопена — золото», но исполнителям надо бы уметь добывать его.

Композитор
И. И. ВОЙТЮХОВСКИЙ

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2010, № 1 (26)

RAPORT O SYTUACJI POLONII ROSJA

Raport Ambasady RP w Moskwie

Informacje podstawowe

Proces dobrowolnej emigracji ludności polskiej do Rosji w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków do życia rozpoczął się kilka wieków temu. Jednakże obecność Polaków na terenie Rosji wynika przede wszystkim z systematycznie antypolskiej polityki imperium carskiego, potem państwa komunistycznego. Sięga ona drugiej połowy XVIII w., kiedy to w wyniku rozbicia Konfederacji Barskiej i po upadku kolejnych powstań w XIX w. fale Polaków zsyłano w odległe – klimatycznie nieprzyjazne i kulturowo obce – obszary imperium, przede wszystkim w jego azjatyckiej części. Do największych przesiedleń ludności polskiej doszło w ramach represji w latach 30. i 40. XX w., kiedy w głąb imperium przesiedlono setki tysięcy Polaków, głównie z zachodnich terenów ZSRR. Kolejne fale przesiedleń objęły mieszkańców terenów RP zajętych przez ZSRR w czasie II wojny światowej. W tym ostatnim przypadku represjami objęci zostali nie tylko Polacy, ale i obywatele polscy innych narodowości. Po wojnie, i praktycznie do końca istnienia ZSRR, Polacy stanowili grupę narodową, która poddawana była agresywnej polityce ideologizacji, rasyfikacji, administracyjnych manipulacji i represji. Przez wiele lat sam fakt bycia Polakiem w ZSRR groził poważnymi konsekwencjami od łagru począwszy, a skończywszy na trudnościach w zdobyciu wykształcenia lub wyboru miejsca zamieszkania; jeszcze w 70. latach XX w. utrudniał awans.

Poczynając od 1936 r., władze sowieckie zintensyfikowały działania, mające na celu stopniową eliminację prawie na całym obszarze ZSRR wszystkich społecznych form kultywowania tożsamości narodowej, kultury i języka polskiego, a własność polskich organizacji została przejęta przez państwo. Te same metody zastosowano wobec struktur Kościoła rzymsko-katolickiego.

Społeczność polska w Rosji jest zróżnicowana pod względem zarówno stopnia samookreślenia narodowego, znajomości języka ojczystego, jak i wykształcenia, położenia ekonomicznego czy aktywności społeczno-politycznej. Generalnie Polacy i osoby polskiego pochodzenia w niewielkim stopniu wykazują aktywność społeczną, jeśli już ma to miejsce, to z reguły nie afiszują się swoją identyfikacją etniczną.

powszechnego z 1989 r. polska grupa narodowościowa w Federacji Rosyjskiej liczyła ok. 95 tys. osób. W opinii działaczy polskich i badaczy liczba ta w rzeczywistości może być kilkakrotnie wyższa. Polacy i osoby pochodzenia polskiego w Rosji nie tworzą zwartych grup, mieszkają w rozproszeniu. Największe skupiska osób narodowości polskiej (wg danych spisu powszechnego) występują w: Moskwie – ok. 7 tys., Sankt Petersburgu – ok. 8 tys., na Syberii – w sumie ok. 30 tys., w tym w obwodzie irkuckim – ponad 3 tys., w Tiumeniu i okolicach – ponad 6 tys., w rejonie Omska – ok. 2600, w Kiemierowie – ok. 2 tys., Władywostoku – ok. 2 tys., Nowosybirsku i okolicach – ok. 1.400, Tomsku – ok. 1.800, w obwodzie amurskim – ok. 1.800, w Kraju Chabarowskim – 1.600. Znaczne skupiska polskie występują też w takich miastach, jak Saratów, Wołgograd, Smoleńsk, Samara, Niżnyj Tagił.

Ogromna większość osób pochodzenia polskiego nie zna języka polskiego, co wynika z faktu, iż wielu z nich należy do kolejnego już pokolenia potomków zesłańców. W czasach carskich, choć polska grupa narodowa w imperium poddana była silnym represjom i procesowi rasyfikacji, przez wiele dziesięcioleci pielegnowała swą kulturę, religię i język. Dopiero jednak za czasów władzy sowieckiej Polacy – zagrożeni powszechnym terrorem – ulegli niemal całkowitej rasyfikacji kulturowej i językowej. Pozostała im jedynie świadomość polskiego pochodzenia.

Organizacje

W Federacji Rosyjskiej działają 73 organizacje polonijne. Aż 51 spośród nich (skupiających ok. 4 tys. członków) istnieje w moskiewskim okręgu konsularnym, który jest największym polskim okręgiem konsularnym na świecie.

Na terenie FR działa Federalna Polska Narodowo-Kulturalna Autonomia „Kongres Polaków w Rosji” (dalej: FPN-KA), do której należą 43 organizacje działające na terenie 4 polskich okręgów konsularnych. W moskiewskim okręgu konsularnym spośród 51 organizacji 48 posiada osobowość prawną.

Na Syberii Wschodniej istnieje około 10 organizacji, głównie w dużych miastach, np. Polska Kulturalna Autonomia „Ogniwo” w Irkucku, Autonomia Narodowo-Kulturalna „Dom Polski”, Centrum Kulturalno-Historyczne w Krasnojarsku, Stowarzyszenie

Polskiej Kultury „Nadzieja” w Ułan-Ude, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Wisła” w Wierszynie, Dom Polski „Ognisko” w Ussolu Syberyjskim.

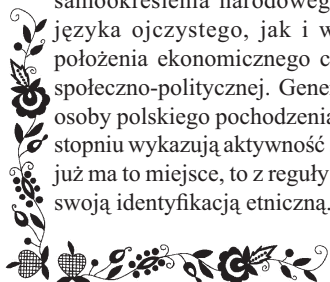
W obwodzie kaliningradzkim funkcjonuje 6 organizacji: Wspólnota Kultury Polskiej w Kaliningradzie, Wspólnota Kultury Polskiej w Gusiewie, Wspólnota Kultury Polskiej w Bałtysku, Wspólnota Polaków w Czerniachowsku, Wspólnota Kultury Polskiej im. Jana Kochanowskiego w Oziersku.

W Sankt Petersburgu, w którym funkcjonuje jedyny w FR Dom Polski, istnieje kilka organizacji polonijnych powstałych na początku lat 90. XX w., spośród których najaktywniejsze i skupiające w sumie kilkaset osób to Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Polonia” im. A. Mickiewicza, Związek Polaków w Sankt Petersburgu im. ks. Antoniego Małeckiego. W innych ośrodkach petersburskiego okręgu konsularnego istnieje kilkanaście organizacji polonijnych, spośród których do najstarszych i najbardziej aktywnych należy zaliczyć Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Polonia” w Archangielsku, Miejski Społeczny Ruch Kulturalno-Oświatowy „Polonia Kotłaska” w miejscowości Kotłask.

Zdecydowana większość organizacji polonijnych w Rosji zajmuje się przede wszystkim oświatą polonijną i zachowaniem tradycji polskich. Generalnie najlepszą sytuację mają środowiska polonijne w miastach, w których znajdują się polskie placówki dyplomatyczne i konsularne, lub w ośrodkach stosunkowo blisko położonych od Moskwy, Irkucka, Sankt Petersburga. Analogicznie organizacje polonijne mają większe możliwości działania tam, gdzie funkcjonują parafie Kościoła rzymsko-katolickiego.

Ze względu chociażby na znaczne rozproszenie środowisk polonijnych (prócz obwodu kaliningradzkiego) na obszarach Rosji i trudności natury komunikacyjnej współpraca pomiędzy organizacjami polonijnymi w skali całego państwa jest znikoma. Nie należy zapominać także o specyficznych uwarunkowaniach lokalnych. I tak np. wśród Polonii petersburskiej jest znaczny procent osób wykształconych humanistycznie (np. historyków, tłumaczy literatury polskiej), w innych miastach z kolei dominują osoby z wykształceniem technicznym czy medycznym, jeszcze w innych ośrodkach praktycznie brak jest inteligencji.

Według
s p i s u

I POLAKÓW ZA GRANICĄ 2009

W przypadku kapitalnej większości organizacji polonijnych zarówno organizacyjna, jak i integrująca rola FPN-KA nosi zdecydowanie symboliczny charakter i nie należy jej postrzegać w kategorii podmiotu reprezentującego te organizacje.

Pozycja w kraju zamieszkania

Polonia w Federacji Rosyjskiej jest taka, jak społeczeństwo rosyjskie, pośród którego żyje i pracuje. Poza kulturowymi i historycznymi trudno jest wskazać szczególne wyznaczniki odróżniające Polonię od innych narodowości w Federacji Rosyjskiej; podobnie, jak całe społeczeństwo zróżnicowana jest pod względem społecznym, ekonomicznym, politycznym. Duży procent wśród członków organizacji polonijnych to osoby z wyższym wykształceniem (w tym: nauczyciele, pracownicy nauki, lekarze) oraz emeryci (w FR kobiety osiągają wiek emerytalny mając 55 lat, a mężczyźni lat 60). Należy podkreślić, że Polonia w FR zróżnicowana jest również pod względem religijnym. Obok Polaków katolików w FR są Polacy prawosławni, protestanci, muzułmanie, baptyści, wyznawcy judaizmu i ateści. Przedstawiciele Polonii należą do różnych partii politycznych. Podpisania w listopadzie 2007 r. przez Federalną Polską Narodowo-Kulturalną Autonomię „Kongres Polaków w Rosji” umowa o współpracy z partią „Jedyną Rosją” nie zwiększyła politycznego znaczenia organizacji wchodzących w skład FPN-KA oraz nie przyniosła poprawy warunków ich działalności (np. warunków lokalowych czy środków otrzymywanych ze strony władz rosyjskich).

Główne problemy, w tym ewentualne przejawy przemocy wobec Polaków

Jednym z najważniejszych problemów jest stosunkowo niski poziom znajomości języka

polskiego, co m.in. skutkuje niemożnością otrzymania Karty Polaka. Istnieją organizacje polonijne i środowiska polonijne, w których nikt nie zna języka polskiego.

Problemem wielu organizacji jest brak własnych (lub wynajmowanych) pomieszczeń do nauki języka polskiego oraz działalności programowej.

Mała dynamika organizacji i środowisk polonijnych w Rosji wynika w dużym stopniu z niskiego poziomu aktywności społecznej. W środowiskach polonijnych brak jest nowych liderów społecznych. Młode pokolenie obywateli rosyjskich polskiego pochodzenia przede wszystkim koncentruje się na robieniu kariery zawodowej i raczej kontestuje tradycyjne formy działalności organizacji polonijnych.

Polityka władz miejscowych

Dokumentem zobowiązującym władze Federacji Rosyjskiej do przestrzegania praw osób pochodzenia polskiego jest *Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy*, sporządzony w Moskwie 22.05.1992 r. Podstawowym aktem prawnym w FR, określającym rosyjską politykę wewnętrzną w stosunku do mniejszości narodowych, jest *Rozporządzenie Prezydenta Federacji Rosyjskiej (nr 909) o zatwierdzeniu koncepcji państwowej polityki narodowościowej w Federacji Rosyjskiej* z 19.06.1996 r., opierające się na części 2 art. 19 oraz części 2 art. 26 *Konstytucji Federacji Rosyjskiej*. Zasady prawne, dotyczące możliwości organizowania się, zrzeszania i działania przedstawicieli mniejszości narodowych zamieszkujących FR, określa *Ustawa Federalna o autonomii narodowo-kulturalnej* z 5.05.1996 r. Autonomie narodowo-kulturalne działają na podstawie *Ustawy Federalnej o stowarzyszeniach społecznych* z 19.05.1995 r.

W ostatnim okresie w FR są zauważalne procesy zmierzające do zwiększenia kontroli władz centralnych nad podmiotami terytorialnymi FR oraz zwiększenia kontroli administracji państwowej nad życiem społecznym państwa, w tym nad organizacjami społecznymi (formą których są autonomie narodowo-kulturalne). Jednym z aktów prawnych, który wprowadził takie zmiany, jest *Ustawa Federalna o wniesieniu zmian w niektóre akty ustawodawcze Federacji Rosyjskiej* z 10.01.2006 r.; akt ten wprowadził m.in. istotne zmiany w *Ustawie Federalnej o stowarzyszeniach społecznych* (art. 2). Istotne zmiany zostały wprowadzone również do *Ustawy Federalnej o organizacjach niekomercyjnych* (art. 3). Wprowadzono

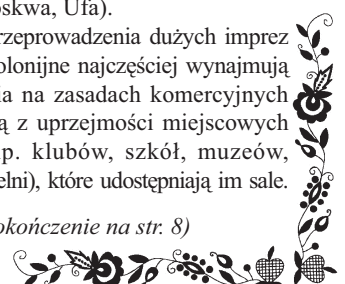
zasadę szczegółowego trybu rejestracji państwowych organizacji niekomercyjnych w formie partnerstwa niekomercyjnego, instytucji, autonomicznej organizacji niekomercyjnej, fundacji, stowarzyszenia, związku, założycielami których nie są organy władzy państwowej i (lub) organy samorządu terytorialnego. Określony tryb przewiduje podjęcie decyzji o państwowej rejestracji organizacji niekomercyjnej przez organ terytorialny Federalnej Służby Rejestracyjnej a także wprowadzenie danych do Państwowego Wspólnego Rejestru Osób Prawnych zgodnie z *Ustawą Federalną o państwowej rejestracji osób prawnych i przedsiębiorców indywidualnych*.

W FR administracja posiada prawne możliwości przyznawania finansowych dotacji organizacjom społecznym, czyli także polonijnym. Teoretycznie działalność organizacji zrzeszających mniejszości narodowe na poziomie federalnym może być finansowana przez rządową Fundację Narodowo-Kulturalnego Odrodzenia Narodów Rosji, podlegającą Ministerstwu Narodowości i Polityki Regionalnej – w praktyce dotacje od tej Fundacji otrzymują wyłącznie mniejszości narodowe liczące bardzo niewiele osób (mniejszości, których zachowanie i rozwój kulturalny wymagają wsparcia finansowego). Na poziomie regionów organizacje polonijne mogą starać się o dotacje z funduszy administracji lokalnej. Dotacje takie praktycznie mogą być przyznawane wyłącznie organizacjom, które posiadają konta bankowe i które proponują konkretną formę działalności, wymagającą wsparcia finansowego. Brak dotacji finansowych dla przeważającej części organizacji polonijnych wynika również (albo przede wszystkim) z braku zainteresowania tą formą dotacji ze strony organizacji polonijnych, które w latach ubiegłych o dotacje takie nie występowały – także z powodu braku konta bankowego.

Niektóre organizacje korzystają bezpłatnie z niewielkich pomieszczeń przyznanych im w tzw. Domach Narodowości (Krasnodar, Perm, Tiument, Tomsk, Smoleńsk). Część organizacji nieodpłatnie korzysta z sal w klubach (Jarosław), bibliotekach (Piatigorsk), muzeach (Jużnosachalińsk, Władywostok), uczelniach (Jekaterinburg, Smoleńsk), szkołach (Moskwa, Ufa).

W celu przeprowadzenia dużych imprez organizacje polonijne najczęściej wynajmują pomieszczenia na zasadach komercyjnych lub korzystają z uprzejmości miejscowych instytucji (np. klubów, szkół, muzeów, wyższych uczelni), które udostępniają im sale.

(Dokończenie na str. 8)

RAPORT O SYTUACJI POLONII

(Dokończenie. Początek na str. 6)

Sporadycznie zdarza się, że miejscowe władze dofinansowują ważniejsze przedsięwzięcia polonijne (dni kultury, konferencje naukowe itp.), częściej jednak tylko udostępniają bezpłatnie sale do ich przeprowadzenia i bezpłatny transport. Wzorowe przykłady współpracy organizacji polonijnych z administracją różnych szczebli należy odnotować w Abakanie (władze Republiki Chakasja), Brańsku, Jarosławiu, Krasnodarze, Nalczyku, Omsku, Permie, Smoleńsku, Stawropolu, Ufie, Włodimirze.

Nie odnotowujemy działań skierowanych przeciwko osobom polskiego pochodzenia i organizacjom polonijnym. Jednakże otrzymujemy sygnały o zainteresowaniu Federalnej Służby Bezpieczeństwa (FSB) działalnością narodowościowych organizacji społecznych, w tym polonijnych. Przewodniczący organizacji lub inni działacze wzywani są do FSB, np. na rozmowy dotyczące działalności programowej i wydawniczej oraz przyjmowanych gości z innych regionów FR lub Polski.

Kierunki współpracy polskich placówek z Polonią i Polakami

Polskie urzędy konsularne w FR przede wszystkim:

- Przekazują do poszczególnych organizacji polonijnych informacje na temat kierowanych do nich inicjatyw programowych realizowanych przez polskie instytucje i organizacje pozarządowe.

- Włączają się w realizację programów nauczania języka polskiego i historii Polski (zapraszanie nauczycieli z Polski) oraz seminariów dla nauczycieli.

- Opiekują się miejscami pamięci narodowej. W moskiewskim okręgu konsularnym wydano pierwszy zeszyt opracowania *Miejsca polskiej pamięci narodowej w moskiewskim okręgu konsularnym*, w którym zamieszczono 55 zdjęć z 24 miejscowości.

- Wspierają wydawnictwa i media polonijne.

- Organizują dla młodzieży pochodzenia polskiego egzaminy na studia w Polsce.

Obraz Polski i Polaków

Obraz Polski i Polaków w rosyjskich mediach ma charakter zróżnicowany. Z jednej strony ze względu na niemal powszechnie obecną wśród dziennikarzy autocenzurę i, w mniejszym lub większym stopniu, dyspozycyjność mediów wobec władz, Polskę i Polaków przedstawia się w negatywnym świetle, szczególnie w przypadku przedstawiania

historycznych, takich jak np. tragedia katyńska. Również bieżące wydarzenia polityczne wykorzystywane są przez rosyjskie środki masowego przekazu do budowania obrazu Polski jako kraju nieprzychylnego, szkodzącego relacjom Rosji z Zachodem, a także z partnerami z WNP. Z drugiej zaś strony, w związku z ożywieniem polsko-rosyjskiego dialogu politycznego, należy zauważyć pewną poprawę w medialnym prezentowaniu wizerunku Polski. Natomiast, tradycyjnie już, w mediach rosyjskich w bardzo dobrym świetle prezentowana jest kultura polska. Wzrasta także zainteresowanie sukcesem polskich przemian politycznych i gospodarczych.

Wizerunek Polski w podręcznikach szkolnych

W Rosji widoczne jest zderzenie dwóch zasadniczych i całkowicie przeciwnych koncepcji w przedstawianiu najnowszej historii tego kraju, reprezentowanych przez tzw. liberałów i państwowców (na podst.: D. Babiczhenko, *Naukowy alarm*, „Itogi”, 29.07.2008 r.).

Od nowego roku szkolnego 2007/2008 obowiązkowy stał się kontrowersyjny podręcznik *Historia Rosji: 1945–2008*, pod redakcją A. Daniłowa, G. Utkina i A. Filippowa. Dla przykładu, autorzy rehabilitują w nim Stalina, którego nazywają „najskuteczniejszym przywódcą sowieckim” i „efektywnym menedżerem”, falę represji zaś uważają za „surową konieczność, oryginalne rozwiązanie problemów kadrowych”, a rozpad Związku Radzieckiego to – ich zdaniem – „największa katastrofa geopolityczna XX w.” Ci sami autorzy mają obecnie pracować nad kolejnym

podręcznikiem – *Historia Rosji: 1900–1945*. Ma się w nim pojawić m.in. następujący fragment dotyczący zbrodni katyńskiej: „[...] nie usprawiedliwiają zabójstwa [polskich – red.] jeńców wojennych w Katyniu, należałoby zauważyć, że ze strony Stalina egzekucje w Katyniu były nie tylko problemem celowości politycznej, ale także odpowiedzią na śmierć wielu dziesiątków tysięcy żołnierzy Armii Czerwonej w niewoli polskiej po wojnie 1920 r., której inicjatorem był nie Związek Radziecki, ale Polska” (cytat za „Nową Gazetą”).

Także na podstawie przeprowadzonej analizy treści podręczników *Historii Rosji* oraz *Historii Rosji i świata*, przeznaczonych dla klas VII–XI w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach, można stwierdzić, że prezentowany w nich wizerunek Polski jest w dużej mierze tendencyjny i uproszczony. Jednostronne przedstawienie Polaków z czasów Wielkiej Smuty upowszechnia w świadomości młodego pokolenia Rosjan obraz Polaków jako narodu nieszanującego obyczajów i tradycji religijnych „świętej Rusi”; Polacy mordowali i grabili ludność miejscową, pomagali Dymitrowi w zajęciu Moskwy. Rozbiory Polski komentowane są tak: „Rosja została namówiona [przez Prusy i Austrię] do uczestnictwa w podziale Polski, a przypadły jej wszakże ziemie „rdzennie rosyjskie”. Mówiąc o XIX w. autorzy odnotowują, co prawda, polskie powstania narodowe, ale nie w kontekście stosowanej przez zaborców polityki okupacyjnej, w tym np. represji i zsyłek na Syberię. Rok 1920 to przede wszystkim wojna z bolszewikami i próba realizacji „awanturczego planu” J. Piłsudskiego – stworzenia Polski od Morza Bałtyckiego po Morze Czarne.

Rzymsko-Katolicki Kościół Katedralny Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Moskwie (zbudowany w 1911 r.)

I POLAKÓW ZA GRANICĄ 2009

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Красноярск, 2010, № 1 (26)

Najważniejsze problemy środowisk polonijnych w FR

- Brak finansowania ze strony władz federalnych. Na poziomie regionalnym udostępnia się bezpłatnie pomieszczenia na poszczególne imprezy (w „Domach Narodowościowych”), czasami autokary.
- Działacze polonijni, bez wyjątku, pracują społecznie, po godzinach pracy zarobkowej, co w dużym stopniu obniża możliwości organizacyjne.
- Brak lokali.
- Ogromne odległości i duże rozproszenie sprawia trudnienie w kontaktach między organizacjami, w organizacji wspólnych imprez.
- Słaba znajomość języka polskiego wśród Polonii. Brak nauczycieli zawodowych w szkołkach polonijnych. Zajęcia prowadzone są przez osoby znające język polski w różnym stopniu. Język polski jako przedmiot wprowadzony jest w 2 szkołach w Moskwie.
- Niezwykle ważne jest rozszerzenie pracy z młodzieżą, zaktywizowanie działalności kół młodzieżowych przy organizacjach polonijnych, większe zainteresowanie młodzieży możliwością podjęcia studiów w Polsce.
- Rejestrowanie polonijnych szkółek niedzielnych przy rosyjskich szkołach ogólnokształcących dałoby możliwość uzyskania etatów dla nauczycieli oraz pomieszczeń lekcyjnych.
- W ostatnich latach coraz częściej mamy do czynienia z przypadkami inwigilacji służb specjalnych organizacji polonijnych, wzywanie działaczy na przesłuchania, o czym władze Kongresu informowały Radę Konsultacyjną Narodowo-Kulturalnych Autonomii przy Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, kierownictwo Komitetu ds. Narodowościowych Dumy Państwowej oraz Rady Federacji.
- Pod koniec lat 90. ograniczono dostęp do polskich i polonijnych zbiorów archiwalnych w archiwach federalnych i obwodowych, co znacznie utrudnia badania naukowe.

Informacja Kongresu Polaków w Rosji

Oczekiwania od władz rosyjskich

- Od 16 lat Kongres stale zwraca się do najwyższych władz Rosji w sprawie rehabilitacji i uznania Polaków w Rosji za naród represjonowany, z czym jest związany zwrot majątku (w tym budynków, archiwaliów i zbiorów bibliotekarskich). Przez 20 lat oczekujemy na zwrot budynku Domu Polskiego w Moskwie.
- Dotychczas organizacje polonijne w Rosji nie posiadają pomieszczeń, co ogranicza w dużym stopniu prowadzenie działalności statutowej, w tym nauczanie języka polskiego. Niektóre organizacje korzystają z pomieszczeń szkół ogólnokształcących lub parafii. Organizacje, które korzystały z pomieszczeń parafialnych, zostały przez proboszczów poproszone o ich opuszczenie.
- W ciągu ostatnich lat władze rosyjskie ograniczają wydawanie wiz i przedłużenie pobytu dla księży z Polski, co pozbawia Polonię języka polskiego w kościołach.
- *Ustawa o narodowo-kulturalnych autonomiach* przewiduje stabilne finansowanie organizacji narodowościowych, tym niemniej na poziomie federalnym środki nie były przydzielane żadnej organizacji narodowościowej. W 2008 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, organ odpowiedzialny za realizację polityki narodowościowej, po raz pierwszy ogłosiło konkurs, w którym wziął udział Kongres; wygraliśmy 790 tys. rubli na przeprowadzenie festiwalu zespołów folklorystycznych w Saratowie. Środki jednak nie zostały przekazane. W 2009 r. Kongres ponownie wystąpił w konkursie.
- Ważnym kierunkiem naszej działalności pozostaje popularyzacja działalności polonijnej w środkach masowego przekazu, rosyjskich, polskich i polonijnych, m.in. na stronach internetowych. Zaznaczamy, iż w środkach masowego przekazu w Polsce, w tym w TV Polonia, nie ma żadnej informacji o Polonii w Rosji. Dostęp do rosyjskich mediów na tematy polonijne i narodowościowe jest ograniczony, w związku z brakiem zainteresowania ze strony mediów bądź wymaga to znacznych środków finansowych.

Oczekiwania od władz polskich

- Niezbędne jest opracowanie polityki rządowej wobec Polonii w Rosji.
- Oczekujemy na stałe kontakty władz polskich z władzami rosyjskimi na różnych szczeblach z naszym udziałem w sprawie sygnalizowania i załatwiania problemów związanych z działalnością organizacji

polonijnych. Skoordynowane działania i relacje konsulatów i organizacji polonijnych w sprawach polonijnych będą służyły z pewnością na naszą korzyść. Takie działania strony polskiej będą sprzyjały wzmocnieniu autorytetu organizacji polonijnych w Rosji.

– Podkreślamy wagę konsultowania z Polonią ustaw i raportów nas dotyczących (wzorem konsultacji w sprawie „Karty Polaka” i niniejszego *Raportu*).

– Uważamy za niezbędne przeznaczenie przez Senat RP środków finansowych na promocję historii, kultury i tradycji polskich poprzez organizowanie dni kultury polskiej, festiwali, festynów, konkursów, wystaw, prezentacji kuchni polskiej, propagowanie wartości kulturowych narodu polskiego w naszym otoczeniu i środowisku. W 2009 r. zaplanowaliśmy konferencję pt. „Wrzesień 1939 r. w historiografii, mediach i filmie”, na przeprowadzenie której Senat nie zatwierdził środków finansowych.

– Uznajemy za jeden z podstawowych kierunków naszej działalności kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski i Polaków. Pragniemy w tym celu uzyskać większy dostęp do materiałów krajowych promujących Polskę.

– Podkreślamy potrzebę kontynuacji festiwali i szkoleń zespołów polonijnych w Koszalinie i w Rzeszowie.

– Pragniemy podkreślić, że ważne jest, aby finansowanie poprzez organizacje pozarządowe, takie jak Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” oraz fundacje, pozostało podstawową drogą wspierania naszej działalności.

– Pragniemy pełniejszej realizacji umów polsko-rosyjskich w sprawie pomocy dla szkolnictwa polskiego w Rosji.

– Zwracamy się do polskich instytucji i fundacji, wspierających działalność naukową, o docelowe finansowanie tego rodzaju publikacji i imprez.

– Uznajemy za niezbędny dalszy rozwój systemu nauczania polonijnego i w tym celu postulujemy:

- rozszerzenie sieci letnich szkół językowych na terenie Rosji, również z udziałem harcerstwa polskiego;
- korzystanie z możliwości zapraszania nauczycieli z Polski;
- organizowanie kursów metodycznych i konferencji dla nauczycieli;
- organizowanie kursów szkoleniowych dla liderów młodzieżowych i kursów językowych dla młodzieży polonijnej;
- zwiększenie dla młodzieży z naszych organizacji liczby miejsc na obozach letnich w Kraju.

MÓJ ojciec Włodzimierz syn Adama Sakowicz, naczelnik stacji kolejowej Wierchniaja Sałda na Uralu, został aresztowany jako „wróg ludu” w dniu 21 sierpnia 1937 roku. Po dwóch latach zginął w niewoli. W roku 1957 został całkowicie uniewiniony.

Zupełnie nic nie wiedziałam o krewnych ze strony ojca. Listy od nich i zdjęcia skonfiskowano w toku rewizji. Przez przypadek zachował się jedynie wypis metrykalny. Z jego treści dowiedziałam się, że wieś Ogorodyszczce, gdzie się on urodził w 1895 roku, leżała na Grodzieńszczyźnie.

Zaczęłam szukać jego krewnych. W tym celu pisałam do Grodna, do Czerwonego Krzyża, lecz bez skutku. Miałam podać szczegółowe dane o osobach poszukiwanych, lecz faktycznie nic o nich nie wiedziałam.

Pewnego razu wybraliśmy się z mężem do jego wioski rodzinnej. Kiedyśmy do niej przyjechali, to się dowiedzieli, że

Halina Sakowicz

Niespodziewanie dostaję list z Nowego Yorku od Anny, starszej kuzynki, która z opowiadań babci wiedziała coś niecoś o naszej rodzinie. Ona przepraszała w imieniu Marii i pisała: „Halino, należysz do naszej rodziny!” Ona pamiętała nawet moje z siostrą zdjęcie, które ojciec odesłał niegdyś do swojej matki.

Chciałam bliżej poznać swoich krewnych, więc wybraliśmy się z mężem na Białoruś. Już po przekroczeniu granicy białoruskiej zwróciłam uwagę na ludzi – spokojni, rozsądni, delikatni, serdeczni wobec obcych.

Mieliśmy adres w Grodnie jednej z córek mojej kuzynki. Miasto ogromnie nam się spodobało. Wiele zabytków architektury w stylu zachodnim. Bardzo upiększa Grodno względnie duża rzeka Neman, która rozcina go na dwie części.

W Grodnie odwiedziliśmy Iwana oraz moją siostrzenicę. Na imię miała Lilia i

Ų MOICH KREWNÝCH

gości tam u swoich krewnych przyjacieli męża z lat dzieciństwa – Iwan. Poszliśmy go odwiedzić. Okazać się miało, że Iwan mieszka właśnie w Grodnie! Był on pułkownikiem w stanie spoczynku. Należał do korpusu politycznego. Bardzo mi się chciało powiedzieć mu, że szukam krewnych na Grodzieńszczyźnie, lecz w jaki sposób to zrobić? Przecież musiałabym poświęcić go w arkana dziejów rodzinnych, lecz nie wiadomo w jaki sposób do tych dziejów się ustosunkuje. Czy potrafi zrozumieć? Przecież jest oficerem politycznym... W każdym razie nie zdecydowałam się na to mimo ogromnej chęci.

Włodzimierz Sakowicz, 1937

Kiedy przyglądałam się ich spotkaniu i przysłuchiwałam ich rozmowie, pomyślałam sobie, że jest chyba równym chłopem. Tak na ogół on mnie się bardzo podobał, był przyjemnym człowiekiem.

Odlatywać do Grodna miał z naszego miasta, więc zaprosiliśmy go do siebie. On zaproszenie przyjął. Nakryłam stół. Oni z mężem kontynuowali swoje wspomnienia z lat młodości. Wtedy się dopiero odważyłam. Wszystko mu opowiedziałam i zwróciłam się do niego z prośbą o pomoc w odszukaniu moich krewnych z Grodzieńszczyzny. On zanotował wszystko, co mi było wiadomo, i zapewnił, że udzieli mi tej pomocy.

Po pewnym czasie dostałam pismo z Rady Wiejskiej rejonu Szczuczynskiego, na terenie którego mieszkały dwie moje kuzynki. Dołączono również adres jeszcze jednej kuzynki z Polski oraz adresu, który mieszkał na stacji kolejowej Marcinkonis na Litwie. Zresztą stacja owa była odległa od „naszej” wsi zaledwie o 28 km.

Później dowiedziałam się, że odnalezienie moich kuzynek nie było sprawą łatwą, gdyż panięskie nazwiska już dawno zmieniły. Natomiast wśród mieszkańców tej miejscowości nasze nazwisko wcale nie było rzadkie. Sukces stał się możliwy wyłącznie dzięki temu, że działano na polecenie Grodzieńskiego Obwodowego Komitetu Wykonawczego. A to już było zasługą Iwana.

Na te wszystkie adresy napisałam listy. Ma się rozumieć, że oni nic nie wiedzą ani o mnie, ani o mojej rodzinie. Maria z Polski odpowiedziała mi, że się pomyliłam – takich krewnych ona nie posiada.

spotkała nas serdecznie. Przez dłuższy czas roztrząsaliśmy nasze powinowactwo.

Po kilku dniach razem z przewodniczką, córką siostrzenicy, pojechaliśmy autobusem do wsi. Spotkanie z kuzynką Niną, którą zawczasu powiadomiono o naszej wizycie, było wzruszające. Wylało się morze łez.

Wieś Zamościany jest niewielka. Akuratne drewniane domki są do siebie podobne. Obok każdego z nich jest niewielki ogród. W tym roku był niesamowity urodzaj na jabłka. Sielskie życie moich białoruskich krewnych toczy się miarowo. Oboje są już na emeryturze. Hodują bydło. W domu jest idealny porządek. Ozdobę domu stanowią samodziłowe chodniki oraz bardzo piękne ręcznie robione narzuty na łóżka.

Katarzyna Sakowicz, 1937

Nieopodal we wsi sąsiedniej mieszka inna moja kuzynka Aniuta (czyli Anna). W ten sposób po raz pierwszy w życiu spotkałyśmy się wszystkie razem. Rzuciła mi się w oczy niezwykle piękno tych niemłodych już kobiet. Prawidłowe rysy twarzy, foremne sylwetki oraz mocno sfatygowane ręce. Przez całe życie ciężko pracowały w kołchozie. Ich egzystencja wydawała się nad wyraz skromną i zależną w zasadzie od własnego gospodarstwa.

Zajrzała do nas kobieta, posłanka z kołchozu z prośbą o pomoc w sortowaniu kartofli. Oplatać całodzienną pracę miało stanowić 5 kg jęczmienia. Właśnie tak mizernie ceniono pracę ludzką w naszych czasach.

Krajobraz jest niezwykle malowniczy. Wieś leży wśród wielkiego lasu liścianego. Na tle jesiennego kolorowego już listowia zieleniły się nieliczne smukłe sosny. Chodziliśmy do lasu po grzyby, których było tu niezliczone mnóstwo.

PO OJCIE

14 października – dzień śmierci mojego ojca, więc postanowiliśmy odwiedzić cerkiew, która znajdowała się w sąsiedniej wsi. Świątynia stara, malutka, przytulna. Był jaskrawy ciepły dzień. Na tle błękitnego nieba majestatycznie lśniły złociste kopuły. Widowisko przepiękne. Opanowało mnie dławiące uczucie smutku połączonego z radością. Kroczyłam po ziemi, po której chodził mój ojciec. Po nabożeństwie odwiedziliśmy cmentarz, gdzie pochowana była siostra mojego ojca Eugenia. Wszystko wyglądało bardzo wzruszająco, chociaż mówiliśmy przeważnie o rzeczach smutnych.

Z Litwy przyjechał samochodem kuzyn Włodzimierz i zabrał nas do Marcinkonisu. Na spotkanie wyszła z domu jego żona, syn i wnuki. W domu czekał na nas suto zastawiony stół. Gawęda trwała do samego rana.

Następnego dnia Włodzimierz oprowadził nas po stacji kolejowej, gdzie przed emeryturą zatrudniony był w charakterze maszynisty dźwigu. Mnie się wydało, że zabudowania stacyjne rozrzucone są jakoś po litewsku chaotycznie.

Dom Włodzimierza jest niewielki, lecz zbudowany solidnie. Cały dwór pokryty niby kobiercem przez niewysoką, lecz gęstą szmaragdową zieleninę. Wokół wznoszą się zabudowania gospodarcze – szopa, stodoła, garaż itp.

Włodzimierz ma trzech synów, a także wnuków i prawnuków. Wszyscy synowie są zakochani w lesie, zbierają grzyby, jagody i w ślady ojca są zapalonymi myśliwymi. Pomyślałam sobie, że naszym rodzicom wypadło spędzić dzieciństwo w tak pięknej krainie.

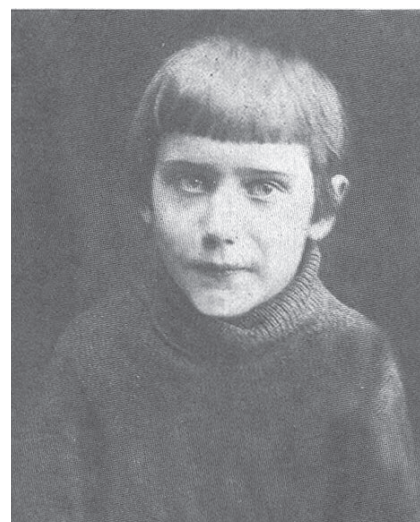
Włodzimierz oraz kuzynki opowiedzieli nam o tragedii, która dotknęła ich po wkroczeniu tu w 1939 roku Armii Czerwonej. Już po paru miesiącach rodzina wuja Sylwestra Sakowicza z pięciorgiem dzieci: Anną, Marią, Zenaidą, Wiarą i Włodzimierzem została deportowana na Syberię. Pewnego dnia przed dom zajechali na furmankach funkcjonariusze NKWD, załadowali wszystkich i odtransportowali na stację kolejową. Tam już zgromadzono setki przeważnie polskich rodzin z pobliskich wsi.

Dopiero po kilku dniach przybył pociąg składający się z wagonów towarowych, do których załadowano przesiedleńców. Drzwi zostały ściśle zamknięte i pociąg ruszył w nieznane. Wodę i skąpe jedzenie dawano na krótkich przystankach. Nocne chłody dawały się we znaki, gdyż brakowało ciepłej odzieży. Podróż trwała przez dwa miesiące, zanim dotarli do obwodu Tiumieńskiego. W drodze wielu zmarło z powodu chorób i wycieńczenia.

Halina i Nina Sakowicz, 1932

Wyładowano przesiedleńców w dzikiej tajdze zdale od jakichkolwiek osiedli ludzkich. Zagospodarowanie się na nowym miejscu zaczęło od budowy prowizorycznych ziemianek. Ściany tych nór umocowywano za pomocą żerdzi. Dragi przysypane ziemią stanowiły dach, który dodatkowo pokrywano świerczyną. Z drągów robiono również piętrowe przyzby do spania. Dopiero później zbudowano baraki, które tak samo nie były komfortowe. Ogniska składano z przypadkowych kamieni bez zaprawy i podczas palenia całe pomieszczenie przepelniał żrący dym. W ten sposób wiedli nędzną i na wpół głodową egzystencję. Chleb nawet nie jedli, a tylko ssali celem rozwleknięcia przyjemności. Później zaczęto wyrób własnych cegieł, z

Halina Sakowicz, 1940

których stawiano już prawdziwe piece. Ci ludzie byli zdolni do wszystkiego! Wkrótce mężczyźni oraz zdolne do pracy kobiety zostali skierowani na wyręb lasu. Cały obiad na działkach rębnych w lesie składał się z kawałka chleba popijanego wrzątkiem.

Od początku wojny życie przesiedleńców znacznie się pogorszyło. Głód zmusił do ciężkiej pracy przy karczowaniu pniaków wokół baraków celem umożliwienia uprawy gleby. Tylko w ten sposób udawało się utrzymać przy życiu.

Wreszcie działalność gospodarcza skoncentrowana została „na podsołce” czyli na żywiciowaniu. Robi się to w ten sposób: pnie sosen nacina się za pomocą specjalnych narzędzi, co powoduje wyciek żywicy, która jest zbierana w charakterze bardzo cennego surowca dla przemysłu chemicznego. Praca jest bardzo uciążliwa, gdyż przez cały dzień trzeba chodzić po tajdze z ładunkiem żywicy i ręcznie robić nacięcia. Jeżeli wziąć pod uwagę, że w lecie tajga jest pełna komarów i drobnych muszek, praca była iście katorżniczą. Odzież i obuwie w lesie szybko się niszczy i wkrótce ludzie pracowali w lachmanach i łapciach.

Ciężką ofiarą zapłaciła rodzina pana Sylwestra – z wycieńczenia zmarła mu jedenastoletnia córka Wiara. Głowa rodziny decyduje się na wzniesienie z drewna własnego domu celem poprawy warunków bytowych. Cała rodzina po pracy w lesie bierze udział w tej budowie. Ale najpierw działkę wokół domu przygotowano dla wysadzenia ziemniaków i warzyw.

Niestety pewnego razu po długiej nieobecności nie wrócił do domu z tajgi pan Sylwester. Zmarł z głodu i przeziębienia. Nie było żadnej możliwości odtransportować zwłoki do osiedla, więc pochowano go w lesie. Tylko córka Maria brała udział w pogrzebie ojca.

(Dokończenie na str. 12)

Ō MŌICH KREWNYCH PŌ ŌJCU

Halina Sakowicz z mężem, 1974

nawet pod Monte Casino. Wyszła za mąż za porucznika. Po wojnie osiadła w Nowym Yorku. Ma dwie córki.

Czternastoletnia wtedy Zenaida kontynuowała naukę w szkole, razem z którą przyjechała do Wielkiej Brytanii. Po zdobyciu matury w 1947 roku rozpoczęła studia na angielskiej uczelni. Po jej ukończeniu przez całe życie pracowała w księgowości. W 1950 roku wyszła za mąż za pilota wojkowego. Urodziła dwoje dzieci i ma dwóch wnuków. Mieszka we własnym domu w Birmingham.

Maria i Włodzimierz razem z matką powrócili do stron ojczystych. Maria po wyjściu za mąż osiadła w Polsce. Ma dwie córki.

Okrutny los spotał moich krewnych, którzy pozostali na Białorusi. W lutym 1943 roku w toku akcji pacyfikacyjnej Niemcy rozstrzelali całą ludność wsi Ogorodyszcz – 147 osób, w tym 11 moich krewnych: moją babcię, młodszego brata mojego ojca Aleksandra, jego żonę, czterech dzieci, żonę drugiego brata Stefana i trzech jego dzieci. Wieś została doszczętnie spalona i przestała istnieć.

Po latach korespondencji postanowiliśmy się spotkać. Wybrano datę 18 września 1998 roku i miejsce – Jugów w Polsce, gdzie mieszka Maria. Z Ameryki przyleciała Anna, z Anglii – Zenaida, z Litwy przyjechał Włodzimierz oraz z Rosji ja. Członkowie jednej rodziny żeby się porozumieć używali jednocześnie czterech języków: angielskiego, białoruskiego, polskiego i rosyjskiego. I na szczęście im się to udawało!

Halina SAKOWICZ

Wśród krewnich

(Dokończenie. Początek na str. 10)

Matka, niezdolna samodzielnie żywić cztery córki, decyduje się na drastyczny krok. Organizuje ucieczkę starszych swoich córek Anny i Zenaidy do Armii Polskiej generała Władysława Andersa. Oddała im wszystkie posiadane pieniądze, których starczyło tylko na kilka krótkich przejazdów koleją. Dalszą podróż dziewczyny odbywały na gapę. Po wielu przygodach zdążyły jednak dotrzeć do Krasnowodzka, który był ostatnią bazą Armii Polskiej w ZSRR.

Trafiły najpierw do sierocińca, który po ewakuacji przekształcono na szkołę junacką. Były w Szkole Młodych Ochotniczek w Nazarecie i nosiły mundury. Starsza Anna, która wtedy miała już 19 lat, po zdaniu małej matury wstąpiła do wojska. Służbę odbywała w łączności w charakterze szyfrantki

Wśród krewnich

Halina Sakowicz wśród krewnich, 1998

– *Szanowny Panie Romanie, witamy Pana na łamach pisma „Wiadomości Polskie”. Bardzo jesteśmy рады z tego powodu, że los na jakiś czas powiązał Pana z Kubaniem. Chcielibyśmy się dowiedzieć w jaki sposób trafił Pan do naszego regionu, jak ocenia Pan nasze miasto, jakie inne miasta lub osiedla Kraju Krasnodarskiego zdążył Pan odwiedzić? Czy spodobało się Panu Wybrzeże Czarnomorskie lub Azowskie?*

– Ja również bardzo się cieszę, że los powiązał mnie i moją Rodzinę na jakiś czas z Kubaniem. To bardzo miłe i do tego pożyteczne doświadczenie. Wiele tu nowego poznałem, o wielu rzeczach się dowiedziałem, zetknąłem się z fantastycznymi ludźmi i korzystałem ze wspaniałego, ciepłego klimatu.

WYWIAD Z PANEM ROMANEM BUGAJCZYKIEM

Do tego przepiękne, zielone miasto ze wspaniałymi restauracjami, cudowne Wybrzeże i ciekawa praca. Mała Marta znalazła tu fajne przedszkole, które bardzo polubiła, a Marcin przywiązał się do swojej Niani, która ze swoją rosyjską duszą bardzo przypadła mu do gustu. Ogólnie mówiąc jesteśmy tu bardzo zadowoleni. Mamy nawet kilkadziesiąt programów polskiej telewizji, więc nawet rozłąka z domem nie jest aż tak trudna. Dzięki telewizji wiemy na bieżąco co się dzieje w kraju, a dzięki Skype, często (i do tego bezpłatnie) widzimy się z Rodziną i bliskimi. W tak dogodnych warunkach praktycznie nie tęsknimy za domem i rozkoszujemy się pobytem w Krasnodarze.

Do Krasnodaru trafiłem wraz z Rodziną na początku roku 2009, a wcześniej byłem tu kilkakrotnie w roku 2008 w podróżach służbowych. Trafiłem tu drogą okrężną, bo pracę w Rosji rozpocząłem na początku roku 2008, ale najpierw pracowałem ponad pół roku w Moskwie, a potem kilka miesięcy w Iżewsku. Cały czas w tej samej firmie. Nasza firma kupiła firmę *Krasnodar Selmasz*, gdzie w tej chwili jestem szefem projektu.

W Krasnodarskim Kraju byłem nad morzem Azowskim w okolicach Temruka oraz na całym Wybrzeżu Morza Czarnego. Jest to z pewnością najpiękniejszy i najfajniejszy klimatycznie zakątek Rosji. Jest tu naprawdę atrakcyjnie, choć czasami brakuje infrastruktury. Ale ponieważ Kubań szybko się rozwija i te niedostatki niedługo nie będą nikomu dokuczać.

– *Chcielibyśmy się dowiedzieć w jaki sposób udało się Panu tak dobrze opanować język rosyjski?*

– Nie jestem pewien, czy można ten stopień znajomości języka nazwać już dobrym, ale z pewnością daję sobie radę. Podstaw języka rosyjskiego nauczyłem się w szkole

podstawowej, a potem w średniej i na studiach. Niestety w tamtym czasie nie było specjalnej motywacji do nauki, ponieważ nigdy wtedy w Polsce nie widziałem Rosjan, a wyjazd do ZSRR nie był prosty. O praktycznym wykorzystaniu języka nie było mowy.

Podstawy przydały się jednak, kiedy zacząłem jeździć do Rosji. Rosję odwiedzałem już wcześniej, kiedy pracując we Frankfurcie dla jednego z banków, odpowiadałem za Europę Wschodnią. Mając kontakt z Rosjanami, rozmawiałem z nimi i było z każdym dniem coraz lepiej. Przejmując projekt w Krasnodarze już mówiłem niezłe, a w każdym razie wszystko rozumiałem. To pozwoliło mi prowadzić np. narady w gronie kilkunastu osób. W tej chwili czuję się całkiem swobodnie w tym języku.

– *Czy nie zechciałby Pan trochę uwagi poświęcić swoim przodkom oraz osobom bliskim?*

– Moi przodkowie, a także krewni nie są i nie byli nigdy związani z Rosją, poza tym, że do roku 1918 mieszkali pod zaborem rosyjskim. Obydwój Rodzice pochodzą z Mazowsza. Tym bardziej Rosja była dla mnie egzotyczna i ciekawa. A ponieważ Rosji prawie w Polsce się nie zna (i Polski w Rosji), to wyobrażenie o Rosji w Polsce nie ma nic wspólnego z rzeczywistością. Myślę, że warto robić wszystko, aby przede wszystkim młodzież spotykała się ze sobą, Polacy odwiedzali Rosję, a Rosjanie Polskę, poznawali się wzajemnie i poznawali obydwa kraje. Myślę, że to też nasza (Polaków w Rosji) rola, organizować takie wyjazdy.

– *O ile Pana i Pana Rodzinę zainteresowało życie kulturalne naszego regionu? Co ciekawego udało się obejrzeć w naszych muzeach, teatrach, kinach, na salach koncertowych?*

– Mając małe dzieci nie jest prostym wybrać się gdziekolwiek, z tego względu poznaliśmy najlepiej Krasnodarskie wesołe miasteczka i teatr kukielkowy. Ale byliśmy też w muzeum historycznym i kinie oraz na występach chóru kozackiego. Ostatnio widzieliśmy sztukę „Lot nad kukułczym gniazdem” w pięknym teatrze dramatycznym. Mieliśmy też okazję być na meczach sportowych w *Olimpie* i na stadionie *Kubań*. Życie kulturalno-wypoczynkowe Krasnodaru jest na bardzo wysokim poziomie, a ulica Krasnaja w weekendy to wspaniałe miejsce spacerów. Krasnodar potrafi zachwycić pięknem i mnóstwem imprez.

– *Jakie regiony rosyjskie Pan już zwiedził uprzednio? Czy mógłby Pan wymienić jakieś charakterystyczne cechy mentalności rosyjskiej? Co Pan mógłby opowiedzieć o Rosji swoim znajomym w Polsce?*

– Wcześniej mieszkalem przez kilka miesięcy w Moskwie, a potem już wraz z Rodziną kilka miesięcy w Iżewsku.

Mentalność rosyjska bardzo mi odpowiada. Wcześniej mieszkalem też długo w Niemczech, a tam ludzie byli dużo bardziej zamknięci, szczególnie dla ludzi z Europy Wschodniej. Tu ludzie są bardzo bezpośredni, kontaktowi, przyjaźni dla osób z zagranicy. Mam tylko dobre doświadczenia, poznałem wielu wspaniałych ludzi, z którymi mam nadzieję utrzymywać także kontakt po powrocie do Polski.

Znajomym przedstawiam Rosję tylko w superlatywach. Wielu ludzi w Europie, którzy nigdy tu nie byli, mają fałszywe wyobrażenie o Rosji, bazujące na stereotypach. A ja do

przesady chwale Rosję i Rosjan, obalam stereotypy, a kilku krewnych zaprosiłem tu do siebie, żeby sami zobaczyli ten wspaniały kraj. Jest oczywiście parę rzeczy, które bym zmienił, jak np. obowiązek notorycznego meldowania się osób z zagranicy po wyjeździe do innego miasta, ale i do tego można się przyzwyczaić.

– *Jak dużo Polaków Pańskim zdaniem pracuje w Rosji, co ich tu może zwabiać?*

– W Rosji pracuje sporo Polaków, w szczególności w Moskwie. Zawsze kilkadziesiąciu z nich można spotkać w każdy pierwszy piątek miesiąca o 19-tej w restauracji *Tinkoff* w Moskwie. Zajmują często najwyższe stanowiska w różnego rodzaju firmach, często z Europy Zachodniej. Są też oczywiście wielkie polskie firmy jak *Trasko* czy *Bella*.

Wszystkich przede wszystkim przyciąga możliwość dobrego zarobku, co akurat w Rosji pokrywa się z podobną do polskiej mentalnością ludzi i atrakcyjnymi miastami. To wszystko sprawia, że żyje się tu i pracuje bardzo dobrze. Ci, którzy przyjeżdżają, są mile zaskoczeni i często zostają na długo. Inni nie przyjeżdżają wcale, pozostając w błędnym wyobrażeniu o Rosji.

POLSKIE SPOTKANIA – ABSOLUTNIE REALNE ZDARZENIA

JULIA

Od dawna już mieszkałam w tym domu, lecz dopiero po pewnym czasie zwróciłam uwagę na dwie starsze kobiety, które niby czekały na mnie kiedy wracałam z pracy. One patrzyły mi w ślad, coś do siebie mówiły i odchodziły w momencie kiedy znikiałam w klatce schodowej swego domu. Wyglądało to dziwnie, lecz nie miałam czasu, żeby się nad tym zastanawiać. Tryb spotkań z nimi był mi już doskonale znany.

1990 rok. Powód się nadarzył i one zaprosiły mnie pogadać z nimi po sąsiedztwie. Rozmowę rozpoczęły w sposób niezwykły: „Witaj, Julko! Rozpoznałyśmy cię od pierwszego wejrzenia! Mówimy do siebie – patrz, Julia powróciła, ale nas nie poznaje... Lecz myśmy o tobie zawsze pamiętały i na ciebie czekały. Byłyśmy pewne, że wrócisz... Czy pamiętasz jak myśmy ciebie żegnały? A czy pamiętasz braciszka? Czy opowiedziałas wszystko ojcu, jakieśmy cię nauczały?”

Próbowałam protestować, że wcale nie jestem Julią, że one się mylą, lecz w swoich wspomnieniach kobiety wciąż kojarzyły mnie z jakąś Julią...

– Oczywiście rozumiemy, że musiałaś zmienić imię, żeby tu przyjechać. Lecz ty się nie obawiaj, my ciebie nie zdradzimy! Przyznaj się, że masz na imię Julia, wszak swoje jesteśmy... – Ich świadomość zamroczona przez alkohol, wypity z okazji wyprawiania siostrzeńca na służbę w wojsku, nie była w stanie przyswoić żadne moje dowody. Musiałam się zgodzić, że jestem Julią i zaczęłam zadawać naprowadzające pytania: „Skąd miałam wrócić?” – “Z Polski. Nikomu nic nie powiemy, przecież rozumiemy...”

– A dokąd miałam odjeżdżać, kiedyście mnie żegnały?

– Do Polski. Przecież jesteś Polką, Julio.

– A co miałam opowiedzieć tatusiowi?

Dopiero wtedy usłyszałam historię o “sobie samej”. Do ich osiedla, które się nazywa Prorez i leży niedaleko Armawiru w kierunku miasta Kropotkin, trafiła podczas wojny ewakuowana polska kobieta z córką. Kobieta miała na imię Wanda, zaś dziewczyna w wieku około sześciu lat – Julia. Mąż pani Wandy był polskim oficerem i walczył na froncie. Ona w charakterze

małżonki
oficera

Jana Matwiecka

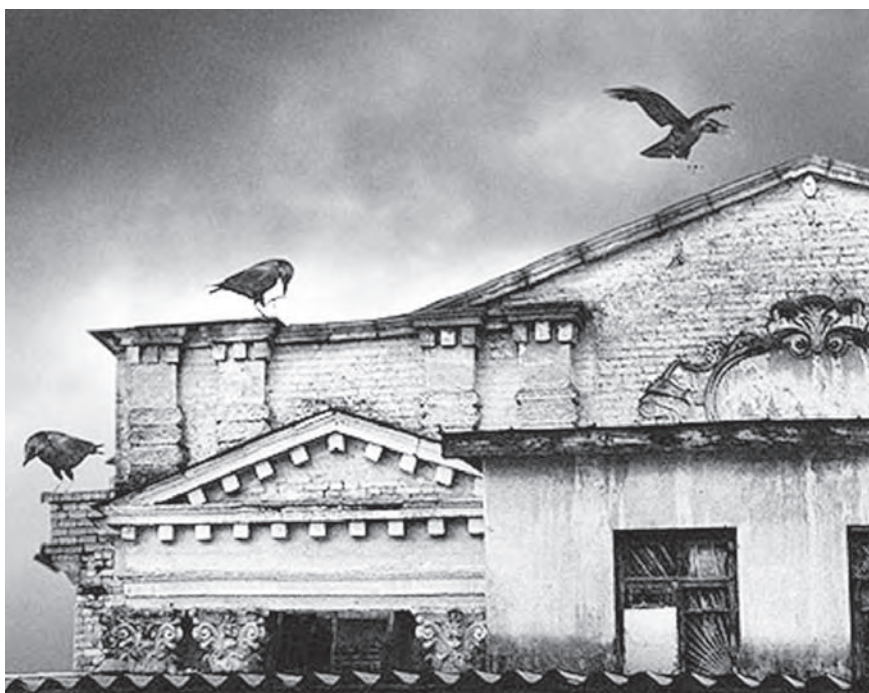
dostawała przydział żywnościowy oraz coś niecoś mąż wysyłał jej bezpośrednio. W stosunku do innych Wanda nie biadowała i nie musiała pracować. W ciągu ich życia w tym kołchozie Julia oswoiła się, podrosła, już mówiła po rosyjsku. Pod koniec wojny listy od męża stały się coraz rzadsze zanim w ogóle przestała je dostawać. Wanda prawdopodobnie myślała, że mąż zginął. Ona była jeszcze młodą i piękną kobietą. Zaczęła się spotykać z mężczyzną

z zarządu tego kołchozu. Urodził się im chłopczyk.

Po wojnie zaczęła się repatriacja. Z Polski od męża nadszedł list z dokumentami na wyjazd dla niej i dla córki. Kobiety z osiedla zwołały naradę. Wszystkie doskonale zdawały sobie sprawę z powstałej sytuacji i nikt Wandzie nie przyganiał. Wszystkie myślały, co robić i w jaki sposób dopomóc. Propozycje były najrozmaitsze i bardzo szczere. Niektóre prosiły oddać im dziecko celem adopcji, obiecując natychmiast wyjechać do innej miejscowości, żeby nikt się niczego nie dowiedział. Inne proponowały wychowywać dziecko, zanim ona potrafi wrócić i chłopca zabrać...

Rankiem tego dnia, kiedy Wanda z Julią mieli odjechać, dziecko zmarło. Była milicja, przepytывanie świadków... Wszystkie kobiety zeznały, że był to nieszczęśliwy wypadek. Niby to ona go „zaspała”. Wszystkie płakały z powodu odjeżdżającej Julii i zmarłego dziecka. Kiedy Wanda przygotowywała się do odjazdu, kobiety uprowadziły Julię do innego domu i upraszały ją: „Gdy wrócisz do Polski, powiedz tacie, że miałaś braciszka. Kiedy zaś wyrośniesz, wracaj. Będziemy czekały na ciebie i pamiętały...”

Jedna z tych kobiet zmarła w 2009 roku, druga jeszcze żyje...

BARWNY ŚWIAT LALEK NADZIEI PIOTROWSKIEJ-2

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2010, № 1 (26)

BARWNY ŚWIAT LALEK

NADZIEI PIOTROWSKIEJ-2

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2010, № 1 (26)

BARWNY ŚWIAT LALEK NADZIEI PIOTROWSKIEJ-2

WAŻNE SPOTKANIA I INICJATYWY ZWIĄZKU SZLACHTY POLSKIEJ

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2010, № 1 (26)

Związek Szlachty Polskiej powstał w 1995 roku. Został zarejestrowany w Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku 28 lutego 1995 r. jako stowarzyszenie rejestrowe. Pomysłodawcą i inicjatorem powołania Związku był p. Ireneusz Stanisław Osiński h. Wąż odm. – pierwszy Prezes Związku. Od dwóch lat prezesem jest hr. Henryk Grocholski h. Syrokomla z Warszawy i tu w dawnym Hotelu Europejskim mieści się Zarząd Główny. Obecnie jest siedem oddziałów: w Białymstoku, Bydgoszczy, Chełmie, Chojnicach, Gdańsku, Krakowie i Warszawie.

Organizowane są w nich spotkania, odczyty i różne inicjatywy o charakterze patriotycznym i integrującym środowisko.

Związek Szlachty Polskiej objął oficjalny patronat nad II Konkursem Historycznym „Rzeczpospolita w dobie Sejmu Wielkiego”, organizowanym przez Stowarzyszenie Potomków Sejmu Wielkiego. Ufundował również nagrodę w wysokości 1000 zł dla zdobywcy III miejsca w powyższym konkursie.

Konkurs odbywa się pod honorowym patronatem Marszałka Sejmu RP i przeznaczony jest dla młodzieży szkolnej. Autorzy najlepszych esejów (ocenianych przez sztab wybitnych znawców tematu) zostaną zakwalifikowani do finału, który odbędzie się w dniu 10 kwietnia tego roku na Zamku Królewskim w Warszawie i będzie miał charakter testu. Spośród finalistów wyłonieni zostaną zwycięzcy Konkursu.

Konkursowi patronuje wiele wybitnych postaci, ze świata kultury oraz historyków.

Obok p. Bronisława Komorowskiego, Marszałka Sejmu RP są to m.in. ks. Adam Boniecki, prof. Norman Davies i prof. Henryk Samsonowicz.

Z inicjatywy Oddziału Białostockiego w dniach od 5 maja 2009 r. do 5 maja 2010 r. organizowany jest Rok Moniuszkowski na Podlasiu.

W dniu 15 maja 2010 r. w Oddziale w Bydgoszczy odbędzie się „I Sejmik Szlachty Pomorza i Kujaw”. Będzie to impreza dla Członków Związku i ich rodzin.

Oddział w Krakowie przygotowuje się do obchodów 70 rocznicy zbrodni katyńskiej. Będą sadzone Dęby Pamięci, program słowno-muzyczny.

W dniu 7 maja 2010 r. odbędzie się konferencja naukowa „Projekt Sarmacja”, nawiązującego do twórczości Jacka Kaczmarskiego, współorganizowanego przez członkinię chojnickiego oddziału ZSzP Natalię Zofię Czapiewską oraz koła naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Planowane jest wystąpienie prezesa ZSzP Oddz. Chojnice z referatem na temat szlachty kaszubskiej. Patronat honorowy nad imprezą przejął JM Rektor UMK prof. dr hab. Andrzej Radzyński oraz Prezydent Miasta Torunia - Michał Zaleski, a także Prezes Związku Szlachty którego znak będzie na plakatach, zaproszeniach, programach oraz materiałach pokonferencyjnych.

Na uwagę zasługują ciekawe odczyty i wykłady jak w Warszawie p. Adama Roguskiego „Państwo i Kościół w początkach Rewolucji Francuskiej”, czy państwa Korsaków „Z miłości mądrością trwały

polski dwór okiem architekta”; spotkania z genealogami we Wrocławiu i Łapach.

Związek Szlachty Polskiej współpracuje z Polskim Towarzystwem Ziemiańskim, ze „Wspólnotą Polska”, której prezesem jest p. Maciej Płażyński oraz innymi organizacjami.

Związek wydaje „Verbum Nobile” oraz „Biuletyn Zarządu Głównego Związku Szlachty Polskiej”.

Szeregi Związku Szlachty Polskiej których jest ponad 500 wzbogacają się o kolejnych przedstawicieli starożytnych rodów polskiej szlachty. Jak głosi Deklaracja Programowa Związku – „chcemy działając w teraźniejszości uratować przeszłość dla przyszłości”. To lapidarne zdanie najkrócej charakteryzuje dążenia tego stowarzyszenia.

Iwona ZAWISZA-CHRZANOWSKA
z Dowgiąło-Zawisza h. Zadora sekretarz
ZSzP Oddz. Warszawa

НОВОЕ В ОФОРМЛЕНИИ ЗАГРАНПАСПОРТОВ

Приказом Федеральной миграционной службы России № 26 от 3 февраля 2010 г. был утверждён Административный регламент Федеральной миграционной службы по предоставлению государственной услуги по оформлению и выдаче паспортов гражданам Российской Федерации, удостоверяющих личность гражданина РФ за пределами территории РФ, и по исполнению государственной функции по их учёту. Этот правовой акт пришёл на смену Инструкции о порядке оформления и выдачи паспортов гражданам Российской Федерации для выезда из РФ и въезда в РФ, утверждённой приказом МВД России № 310 от 26 мая 1997 г.

Инструкция от 1997 г. предусматривала дублирование наших имён и фамилий латинскими буквами только лишь на французском (для паспортов с советской символикой) или на английском (для паспортов с российской символикой) языке. При этом имена собственные претерпевали дикий вид изменения, связанные с их преобразованием на французский или английский лад. По новому Регламенту дублирование имён и фамилий латинскими буквами по умолчанию производится методом транслитерации, без внесения дополнительных преобразований, т.е. со-

храняется их русская основа. Кроме того, один из пунктов Регламента предусматривает возможность продублировать русскоязычную запись имени и фамилии практически на любом языке, использующем латинскую графику. Приводим его текст полностью.

78. По мотивированному письменному заявлению гражданина, составленному в произвольной форме и поданному лично при предоставлении имеющихся документов (паспорт, вид на жительство, виза, свидетельство о браке, документы об образовании, правоустанавливающие документы, банковские и иные документы), написание фамилии и имени владельца паспорта буквами латинского алфавита производится в соответствии с представленными документами на основании решения руководителя ФМС России (в пределах компетенции), территориального органа или подразделения, осуществляющего оформление паспорта, либо лица его заменяющего.

Членами нашей организации уже получены загранпаспорта с записью имён и фамилий латинскими буквами в соответствии с польской орфографией.

Соб. инф.

Получившие в последние десятилетия бурное развитие исследования империй (империология) потребовали повышенного внимания к польскому фактору. Возросший интерес современных россиян к семейным корням обнаружил значительное присутствие поляков в истории России.

ВАЖНЕЙШЕЙ составляющей русско-польского исторического поля выступала военная служба поляков Российской империи. Со службой огромного числа лиц были напрямую связаны механизмы адаптации поляков к российскому обществу и имперской государственности (*Горизонтов Л.* Служить или не служить империи? Поляки в России XIX века // Российско-польский исторический альманах / Под ред. И.В. Крючкова.

определить численность поляков в Кавказском линейном казачьем войске (далее: КЛКВ). Часто за основу польской идентичности этого времени берут принадлежность к католицизму. По статистическим сведениям за 1857 г. в войске числилось всего 8 мужчин и 6 женщин римско-католического вероисповедания (Государственный архив Краснодарского края (далее: ГАКК). Ф. 318. Оп. 1. Д. 512. Л. 23об.). Однако только офицеров польского

Ф. А. Крюковский

К ВОПРОСУ В КАВКАЗСКОМ ЛИНЕЙНОМ

Ставрополь; Волгоград; М., 2008. Вып. 3. С. 123–124). В статье предпринята попытка предварительного анализа службы поляков в Кавказском линейном казачьем войске (1832–1860 гг.). Работа написана при финансовой поддержке РГНФ исследовательского проекта № 09-03-00823 а/Р.

Имеющиеся в нашем распоряжении источники пока не позволяют

происхождения в войске в этот период было по предварительным подсчётам, в несколько раз больше. Ещё до образования войска, по данным И.В. Цифановой, в 1817 г. в линейные казачьи полки были зачислены 214 бывших польских военнопленных из армии Наполеона. В Терском Семейном войске оказалось 34 человека, в Гребенском — 34, в Моздокском полку — 34, в Волгском — 44, в Хопёрском — 68, в Кубанском — 7, в Кавказском — 4 (*Цифанова И.В.* Польские переселенцы на Северный Кавказ в XIX веке: особенности процесса адаптации. Дисс. ... канд. ист. наук. Ставрополь, 2005. С. 110).

После поражения восстания 1830–1831 гг. национальное войско Царства Польского прекратило своё существование. Но остались его кадры, частично влившиеся в русские полки, ибо далеко не все примкнули к массовому исходу в эмиграцию. Военная карьера целиком зависела от боевых заслуг, а поляки зарекомендовали себя активными участниками войн России, в том числе — Кавказской войны (*Матвеев О.В.* Поляки в укреплениях Черноморской береговой линии в 30-е — 50-е годы XIX века: история повседневности // Кубанский сборник. 2008. Т. 3 (24) / Под ред. А.М. Авраменко и Г.В. Кокунько. Краснодар, 2008. С. 37–62). Немало

офицеров польского происхождения оказалось в КЛКВ. По предварительным подсчётам можно предположить, что в 1832–1860 гг. в войске служили около 200 нижних чинов польского происхождения и их потомков, и около трёх десятков офицеров.

Некоторые поляки сумели выслужить в войске генеральские чины и должности. Самый известный из последних — генерал-майор **Феликс Антонович (Станиславович) Крюковский** (1800–1852), возглавлявший КЛКВ в 1848–1852 гг. (*Фелицын Е.Д., Щербина Ф.А.* Кубанское казачье войско: Репринтн. воспр. изд. 1888 г. Краснодар, 1996. С. 344).

Другой заметной личностью был генерал А.А. Иедлинский. **Альберт Артурович Иедлинский** родился 25 мая 1813 г. в семье небогатого галицийского помещика римско-католического вероисповедания. После окончания Императорской Академии Марии Терезии в Вене служил в австрийской армии, где к 32 годам сумел выслужить всего лишь чин обер-лейтенанта. «Очевидно, — писал биограф военачальника Вл. Марков, — мирная обстановка казарменной жизни мало удовлетворяла его, и он, прослывав про непрерывные военные действия на Кавказе и многочисленные подвиги русских войск, слава о которых прогремела тогда и за пределами

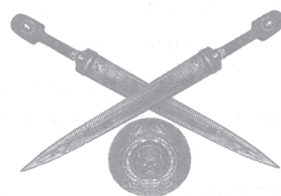
России, решил перейти на русскую службу в Кавказской армии» (*Марков Вл.* Генерал-лейтенант А.А. Иедлинский (из далёкого прошлого Кавказа) // *Русская старина*. СПб., 1911. Т. 145. Январь. С. 204). На Кавказе А.А. Иедлинский стал быстро продвигаться по служебной лестнице. Он участвовал в Даргинской экспедиции 1845 г., за взятие Дарго награждён орденом Св. Анны 3-й ст. с бантом, затем за отличие в делах с горцами награждён орденом Св. Владимира 4-й ст. (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 249). В 1846 г. А.А. Иедлинский был прикомандирован к Моздокскому казачьему полку, и с этого времени его служба надолго стала связана с КЛКВ. 4 мая 1850 г. он был назначен командиром Лабинского казачьего полка, «да ещё удостоивается этой чести, — писал Вл. Марков, —

Начальником Лабинской линии и командиром 2-й бригады Кавказского линейного казачьего войска был генерал-майор **Адам Станиславович Войцицкий**. Он родился в 1809 г., происходил из дворян Каменец-Подольской губернии римско-католического вероисповедания, службу начал унтер-офицером гусарского принца Оранского полка в 1828 г., служил в гвардии, затем — на Кавказе. 2 апреля 1840 г. штаб-ротмистр А.С. Войцицкий стал адъютантом командующего войсками Кавказской линии и в Черномории, а 21 ноября 1844 г. был назначен командиром Кавказского казачьего полка. В 1845 г. принял командование 1-й бригадой, в 1849 г. — 4-й бригадой, в 1851 г. — 2-й бригадой, в 1856 г. стал генералом. А.С. Войцицкий участвовал

Польского ордена за военные достоинства 4-й ст. (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 87об.).

Немало поляков выслужили штаб-офицерские чины. Конно-артиллерийской № 14 батареей КЛКВ с 1852 г. командовал подполковник **Александр Кржижановский**, кавалер орденов Св. Анны 2-й, 3-й и 4-й ст. (*Боголюбов А.А.* Поляки на Северном Кавказе в XIX — XX вв. Краснодар, 2008. С. 105). На этой должности он прослужил вплоть до распределения частей КЛКВ между Кубанским и Терским казачьими войсками. В Государственном архиве Краснодарского края сохранился рапорт начальника артиллерии генерал-лейтенанта Мейерса главнокомандующему Кавказской армии генерал-фельдмаршалу князю

О СЛУЖБЕ ПОЛЯКОВ КАЗАЧЬЕМ ВОЙСКЕ

в чине майора, что свидетельствует даже для того времени о далеко незаурядном явлении: выделиться среди такой храброй школы, каковой был тогда Кавказ, так скоро заслужить себе доверие получением в командование целого полка, как хотите, а для этого нужно было проявить действительно боевые заслуги, в особенности для иностранца, приехавшего 5 лет тому назад в совершенно чуждый для него край» (*Марков Вл.* Указ. соч. С. 204). 22 февраля 1852 г. подполковник А.А. Иедлинский стал командиром Моздокского казачьего полка, а в декабре этого же года одновременно стал командовать 8-й бригадой КЛКВ (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 249). За отличие в делах с горцами он был награждён орденом Св. Анны 2-й ст., участвовал в 1854—1855 гг. в экспедициях Чеченского отряда, в 1857 г. получил на орден Св. Анны 2-й ст. Императорскую корону, а в командование — 9-ю бригаду КЛКВ и Сунженский казачий полк. В 1858 г. награждён чином полковника и орденом Св. Владимира 3-й ст. В дальнейшем А.А. Иедлинский возглавлял Осетинский военный отдел, исправлял должность помощника Кавказской кавалерийской дивизии, состоял при генерал-фельдмаршале князе А.И. Барятинском, службу закончил в чине генерал-лейтенанта.

в многочисленных экспедициях против горцев, был награждён орденами Св. Георгия 4-й ст. за 25 лет службы, Св. Владимира 3-й и 4-й ст. с бантом, Св. Анны 2-й ст. с Императорской короной, той же ст. без короны, 3-й ст. с бантом, 4-й ст. на оружии с надписью «За храбрость» с Императорской короной той же степеню, золотой саблей с надписью «За храбрость», имел знак отличия военного ордена Св. Георгия, серебряную медаль за турецкую войну 1828—1829 гг., бронзовую медаль в память 1812 г., золотую табакерку, украшенную алмазами и знак отличия

А.И. Барятинскому 21 декабря 1860 г. о просьбе А. Кржижановского прикомандировать его «к одной из частей, расположенных в Петербурге», по причине вредного влияния «кавказского климата на его здоровье и по домашним обстоятельствам» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 2. Д. 429. Л. 1—1об.).

В 1849 г. в конно-артиллерийскую батарею № 15 Кавказского линейного казачьего войска был переведён И.Ф. Ростковский. **Игнатий Феликсович Ростковский** родился в 1811 г., происходил из дворян Могилёвской губернии, принадлежал к римско-католическому вероисповеданию, в службу вступил из воспитанников Дворянского полка прапорщиком в 1840 г., служил в артиллерийских частях, в 1856 г. был прикомандирован ко 2-му Лабинскому полку, а 3 октября 1859 г. получил чин войскового старшины. И.Ф. Ростковский был кавалером орденов Св. Анны 3-й ст. с бантом и 4-й ст. на оружии с надписью «За храбрость», Св. Станислава 2-й ст. с Императорской короной, имел бронзовую медаль за войну 1853—1856 гг. (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 6об.).

(Продолжение на 22-й стр.)

(Продолжение. Начало на 20-й стр.)

3-м Кавказским казачьим пешим батальоном командовал войсковой старшина **Станислав Иванович Нолькен**. В 1856 г. он имел от роду 33 года, происходил из дворян Могилёвской губернии, воспитание получил в Слуцкой гимназии Минской губернии, службу начал рядовым в Томском егерском полку, в 1847 г. стал поручиком, в 1849 г. — переведён в 1-й Кавказский казачий пеший батальон с переименованием в сотники. Имел ордена Св. Анны 2-й и 3-й ст. (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 112об.).

22 ноября 1846 г. командиром Кизлярского казачьего полка был назначен полковник **Владимир Николаевич Суходольский**. В 1856 г.

против турок произведён в подпоручики». 4 июня 1851 г. майора Яна Сенявского переводят в КЛКВ с переименованием в войсковые старшины (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 675). 22 января 1856 г. Ян Сенявский стал председателем комиссии военного суда 3-й бригады. Он имел ордена Св. Георгия 4-й ст. за 25 лет беспорочной службы, Св. Анны 2-й ст., 3-й ст. с бантом и 4-й ст., а также Св. Станислава 2-й ст. с мечами и 3-й ст. (Боголюбов А.А. Указ. соч. С. 104).

Немало поляков мы видим среди командиров сотен. Командиром 5-й сотни 1-го Лабинского полка был есаул **Александр Иосифович Кирьяцкий**. В 1859 г. ему было 34 года, он происходил из дворян Херсонской губернии, принадлежал к римско-

К ВОПРОСУ В КАВКАЗСКОМ ЛИНЕЙНОМ

ему было 44 года, он происходил из дворян Каменец-Подольской губернии, принадлежал к римско-католическому вероисповеданию, в службу вступил в 1826 г. рядовым сапёрного батальона, участвовал в боях с горцами, был дважды ранен, награждён орденами Св. Анны 2-й ст. с Императорской короной, 3-й ст. с бантом, 4-й ст. на оружии с надписью «За храбрость», имел медаль за взятие штурмом г. Варшавы, знак отличия Польского ордена за военные достоинства, золотую полусаблю с надписью «За храбрость», а за сражение с горцами при ауле Гурдеш-Юрт 11 августа 1850 г. «за отличие в сём деле и распорядительность Всемилошвейшее пожалован бриллиантовым перстнем с вензелевым изображением имени Его Величества» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 276).

В 1-м Кавказском пешем казачьем батальоне служил войсковой старшина **Ян (Иван) Сенявский**. Он происходил из дворян Витебской губернии римско-католического вероисповедания, родился в 1805 г., воспитывался в Дворянском полку, «выпущен из оного прапорщиком в армию». Служил в Эриванском карабинерном полку, «за отличие

католическому вероисповеданию, имел ордена Св. Анны 3-й ст. с мечами и бантом и Св. Станислава 3-й ст. с мечами и бантом, бронзовую медаль (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 65об.). 1-й сотней в том же полку командовал **Войцех Фомич Побоевский**, из дворян Минской губернии римско-католического вероисповедания, имел бронзовую медаль на Андреевской ленте в память войны 1853—1856 гг. (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 195об.).

Есаул **Вильгельм Осипович Опацкий** в возрасте 39 лет заведовал в 1860 г. 1-й сотней 3-го Лабинского полка (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 180.

Л. 87об.). Он происходил из дворян Каменец-Подольской губернии Брацлавского уезда, принадлежал к римско-католическому вероисповеданию, был кавалером ордена Св. Станислава 3-й ст., имел бронзовую медаль на Андреевской ленте в память войны 1853—1856 гг. (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 525об.). Есаул **Венедикт Фёдорович Кучковский** командовал 3-й сотней 3-го Лабинского полка. Он происходил из вольноопределяющихся Волынской губернии, римско-католического вероисповедания, был кавалером ордена Св. Анны 4-й ст. на оружии с надписью «За храбрость», а «за человеколюбивый поступок, оказанный им 1856 г. марта 6 пожалован серебряной медалью с надписью «За спасение погибавших» (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 174).

Служба в КЛКВ давала возможность начать жизнь «с чистого листа» не только участникам Польского восстания 1830—1831 г., но и тем, кто совершил преступление или подзрелся в таковом. В начале 1848 г. командование сообщало, что «жена произведённого в сотники Линейного казачьего полка **Вадковского** обратилась к Его Императорскому Высочеству Государю наследнику цесаревичу с письмом, в коем, доведя

до сведения, что муж ея, участвуя в экспедициях, два раза уже ранен, просит по случаю приближающегося юбилея 50-летия Его Императорского высочества Великого князя Михаила Павловича исходатайствовать у Государя Императора мужу ея полное прощение» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 2. Д. 124. Л. 1). 22 апреля 1848 г. военный министр уведомил главнокомандующего Отдельным Кавказским корпусом, что император по докладу «об отлично-усердной службе сотника 1-го Лабинского линейного казачьего полка Вадковского и глубоко раскаянии его в преступлении, за которое он был отставлен от службы из подполковников, Всемилоштивейше повелеть соизволил: возратить Вадковскому прежний чин подполковника с

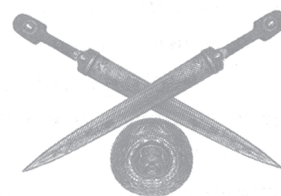
взыскания» (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 299). В феврале 1855 г. С. Кожинский был прикомандирован к пешему казачьему батальону, затем служил во 2-м Лабинском полку, где командовал 4-й полусотней, имел чин сотника (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 287об.). Сигизмунд Бонифатьевич Кожинский происходил из дворян Каменец-Подольской губернии, принадлежал к римско-католическому вероисповеданию.

Офицером 1-го Ставропольского полка стал участник Польского восстания 1830–1831 гг. **Иосиф Викентьевич Бентковский**. Как он сам писал на закате своей жизни, знакомство с казаками стало «главной причиною поступления моего с Высочайшего соизволения в Кавказское казачье войско навсегда

1-го Ставропольского казачьего полка **Виктор Иосифович Бентковский** (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 287об.). Был крещён в православие хорунжий 2-го Урупского казачьего полка **Антон Осипович Казновский**. В 1860 г. ему было 25 лет, он происходил из дворян г. Варшавы, в службу вступил унтер-офицером в Тульский егерский полк, имел бронзовую медаль в память войны 1853–1856 гг. на Георгиевской ленте (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 234). Православное вероисповедание имели офицеры конно-артиллерийской бригады КЛКВ есаул **Иван Ходкевич** и подполковник **Александр Кржижановский** (*Боголюбов А.А. Указ. соч. С. 105*).

В литературе сложилось мнение, что православные поляки –

О СЛУЖБЕ ПОЛЯКОВ КАЗАЧЬЕМ ВОЙСКЕ

оставлением его при Кавказском Линейном казачьем войске» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 2. Д. 124. Л. 4).

Другой поляк, **Людвиг Целиковский** в 1839 г. убил двух рядовых инвалидной команды в г. Севск. Отличившись в боях с горцами, он заслужил прощение, стал есаулом, командиром сотни в 1-й бригаде, за участие в подавлении восстания в Венгрии и Трансильвании получил орден Св. Анны 4-й ст. и серебряную медаль (*Боголюбов А.А. Указ. соч. С. 104*). Постоянные военные тревоги были причиной того, что в КЛКВ достаточно снисходительно смотрели на прошлые проступки, давая возможность отличиться. Так, в декабре 1849 г. был предан военному суду по предписанию командующего войсками на Кавказской линии и в Черномории **Сигизмунд Кожинский** «за дерзость на словах в бытность его ещё юнкером нанесённую подпоручику сего полка Коробке». «Но из дела этого не видно, — говорилось в документе, что Кожинский сделал дерзость противу Коробки и доказательств на уличение Кожинского Коробка не предоставил, а потому Его Светлость главнокомандующий Отдельным Кавказским корпусом освободил Кожинского от всякого

и с потомством и принятия православия 1 июня 1836 года» (Цит. по: *Жадан В.А. Иосиф Викентьевич Бентковский — исследователь Северного Кавказа // Поляки в России: XVII–XX вв.: Материалы Международной научной конференции / Научн. ред. и сост. А.И. Селицкий. Краснодар, 2003. С. 229*).

Таким образом, католическое вероисповедание не всегда было символом национальной принадлежности поляков-казаков. Православное вероисповедание имел хорунжий

это «продукт законодательства о конфессионально-неоднородных браках» (*Горизонтов Л.Е. Указ. соч. С. 129*). Анализ формулярных списков офицеров КЛКВ польского происхождения показывает, что женитьба на православных девушках не мешала им оставаться католиками. Генерал-майор А.С. Войццкий был «женат на вдове полковника Рихтера Лидии Петровой православного исповедания» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 95).

Войсковой старшина католик Ян Сенявский был женат «на дочери майора Шитковского девице Юлии Францевой», имел 4-х детей, причём жена и дети принадлежали к православному вероисповеданию (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 675). И.В. Бентковский женился на дочери казачьего урядника, а В.И. Бентковский был «женат на дочери коллежского регистратора Анне Леонтиевой», православной (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 291). Есаул В.О. Опацкий женился «на дочери сотника Посевина Екатерине Фёдоровой православного исповедания» (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 531).

(Окончание на 24-й стр.)

(Продолжение. Начало на 20-й стр.)

Отдельные офицеры исповедывали иные конфессии. Так, войсковой старшина Станислав Иванович Нолькен был «вероисповедания Евангелического реформатского» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 112об.). Есаул **Матвей Ильич Барановский** происходил «из дворян Царства Польского Люблинской губернии Магометанского закона» (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 19об.). Известно, что в Речи Посполитой сложилась татарская этническая группа, представители которой приняли польский язык и культуру, но сохранили ислам в качестве религии.

Поляки, служившие в войске, имели репутацию настоящих «кавказцев»,

К ВОПРОСУ В КАВКАЗСКОМ ЛИНЕЙНОМ

храбрых и самоотверженных воинов. О Ф.А. Круковском составитель исторической справки о 1-м Хопёрском полке писал в 1885 г.: «Слава о его громких боевых подвигах и поныне живёт в казачьих песнях и рассказах» (ГАКК. Ф. 408. Оп. 1. Д. 2. Л. 47об. См. также: *Матвеев О.* «Рыцарь в полном смысле этого слова...»: Ф.А. Круковский в исторической памяти кубанского казачества // Поляки в России: XVII – XX вв.:

Материалы Международной научной конференции / Научн. ред. и сост. А.И. Селицкий. Краснодар, 2003). Об А.А. Иедлинском в кавказских войсках говорили, «как о выдающемся среди храбрецов» (*Марков Вл.* Указ. соч. С. 206). Правда, казаки 1-го Лабинского полка как-то сочинили о своём командире шутиливую песню на мотив «Круты горы и ущелья». Слывя остряком и каламбуристом, А.А. Иедлинский устроил в 1852 г. атаку на мнимого противника, да ещё и выпросил за неё у начальства по 3 солдатских Георгия на сотню (*Венеровский С.А.* Мемуары и воспоминания генерал-от-кавалерии Стефана Александровича Венеровского. СПб., 1908. С. 83). Немало боевых доблестей зафиксировано в послужном списке А.С. Войцицкого. Так, «14 мая 1851 г. при поражении скопищ Магомет-Амина и отбитии захваченного ими бесленеевского племени и за отличие в сём деле получил Высочайшее благоволение, 18 и 19 сентября набег колонны под командою его же между реками Псефиром и Фарсом и истребление махошевских посевов, и за отличие в сём деле награждён 1000 рублями серебром; с 2 по 10 февраля 1852 г. под начальством генерал-

майора Евдокимова при истреблении Бек-Мурзеевских аулов за хребтом Чёрных гор, в упорном и удачном для нас деле с неприятелем на марше 8 числа и за отличие в сём деле награждён золотою [саблею] алмазами украшенною» (ГАКК. Ф. 318. Оп. 1. Д. 526. Л. 90). Войсковой старшина И.Ф. Ростковский, участвовавший в действиях Малолабинского отряда против абадзехов, «за отличие оказанное в сих делах награждён орденом Св. Станислава 2-й ст. с мечами» (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 173. Л. 12). Подобные же сюжеты зафиксировались в формулярных списках других поляков.

Поляки проявили себя в КЛКВ хорошими администраторами. О Ф.А. Круковском дореволюционный терский историк В. Грабов писал: «Он создавал благосостояние казаков “из ничего”, одною силой своей непреклонной энергии, безукоризненной честности и сердечной заботливости». И далее: «Перечитывая приказы Круковского по Кавказскому Линейному казачьему войску вы увидите в них неусыпную заботу прямого, честного и глубоко преданного своему долгу атамана о простом казаке и его несложном хозяйстве» (*Грабов В.* Генерал-майор Ф.А. Круковский // Записки

Терского общества любителей казачьей старины. Владикавказ, 1914. Июль. С. 56).

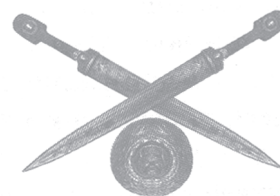
Благодаря своим административным способностям целый ряд офицеров польского происхождения назначались начальниками линейных станиц. Войцех Фомич Побоевский стал начальником Воздвиженской станицы (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 180. Л. 169 об.). Есаул В. Ф. Кучковский был начальником станицы Упорной (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 180. Л. 153 об.). Начальником Михайловской станицы служил сотник И. В. Бентковский (Жадан В. А. Указ. соч. С. 230). Его сын, хорунжий В. И. Бентковский, заведовал в 1860 г. станицей Надёжной (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 287 об.). В том же 1860 г. начальником

А. Шпаковский вспоминал, что доктор Савицкий «перевязывал раны под выстрелами в нескольких шагах от места схватки... Пули свистели и жужжали кругом, а он никакого не обращал на них внимания, весь углубившись в боевую практику... Савицкий был награждён орденом Св. Анны» (Шпаковский А. Записки старого казака // Военный сборник. СПб., 1871. № 4. С. 335). А. А. Боголюбов называет ещё несколько поляков среди медицинского персонала войска: врачом 1-го Ставропольского полка был **Антоний Бонифатьевич Новицкий**; 2-ю и 8-ю бригады, а также Моздокский казачий полк обслуживал **Якуб Саконвич** (Боголюбов А. А. Указ. соч. С. 105–106).

Ставропольским линейцам посвятил свой труд причисленный к 3-й бригаде **Адам Александрович Пьяновский**, происходивший «из обер-офицерских детей Таврической губернии» (Колесников В. А. Подполковник Кубанского казачьего войска И. А. Бородин: опыт интеллектуальной биографии // Кубанский сборник. Т. 2 (23) / Под ред. О. В. Матвеева. Краснодар, 2007. С. 33). Одним из первых полковых историков казачества Кубани стал есаул **Константин Иванович Раковский**, служивший в 1-м Кавказском казачьем пешем батальоне КЛКВ (См.: Матвеев О. В. Зарождение полковой историографии Кубанского казачьего войска: Константин Иванович Раковский // Поляки в России: история и современность /

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ, Краснодар, 2010, № 1 (26)

О СЛУЖБЕ ПОЛЯКОВ КАЗАЧЬЕМ ВОЙСКЕ

Отв. ред. А. И. Селицкий. Краснодар, 2007).

Таким образом, предварительные наблюдения показывают, что многие поляки весьма успешно реализовывали себя на службе в КЛКВ. Казачья служба формировала носителей множества идентичностей, включавших как имперский, так и польский компоненты.

О. В. МАТВЕЕВ

станицы Михайловской был хорунжий **Иосиф Игнатьевич Садлуцкий**. Он происходил из дворян Могилёвской губернии Мстиславского уезда, принадлежал к римско-католическому вероисповеданию, служил в Сунженском казачьем полку и в Сборно-Линейном казачьем дивизионе, имел знак отличия военного ордена Св. Георгия 4-й ст. и бронзовую медаль в память войны 1853–1856 гг. (ГАКК. Ф. 396. Оп. 2. Д. 181. Л. 347 об.).

Самоотверженно служили в КЛКВ военные врачи польского происхождения. Врачом 1-й бригады с 26 мая 1856 г. был **Стефан Фелицианович Савицкий**, происходивший из мещанской семьи и получивший медицинский диплом 5 августа 1851 г. (Боголюбов А. А. Указ. соч. С. 105).

В империологии признано, что одним из направлений служения империи является её исследование — естественно-научное, экономическое, этнографическое и т. д. Историком кавказского линейного казачества стал И. В. Бентковский. Среди его исторических исследований особое место занимают «Материалы для истории колонизации Северного Кавказа: заселение бывшего Кавказского Линейного казачьего войска» и «Бывшее Кавказское Линейное казачье войско и его наказные атаманы». И. В. Бентковский затронул широкий круг вопросов, связанных с казачьей колонизацией новых территорий, опубликовал много статистических данных по КЛКВ. Хорошо зарекомендовали себя поляки на поприще полковых историков.

PRZEWODNIK PO EUROPIE, OPRACOWANY PRZEZ DRA MIECZYŚŁAWA ORŁOWICZA (1914 r.)

12. KAUKAZ

Kraj to piękny, górzysty, lecz dziki. Szczyty wiecznym pokryte śniegiem, lodowce, odwieczne wspaniałe lasy, przepaściste jary, piękne drogi górskimi dolinami i przełęczami pociągają turystę – lecz podróż po nich częstokroć niebezpieczna z powodu dzikości mieszkańców upatrujących w obcych znienawidzonych tu Rosyan. Z tego względu podróżując po Kaukazie, trzeba koniecznie zaopatrzyć się w pozwolenie na noszenie broni, a w okolicy Araratu nawet postarać się o konwój kozaków.

Długość gór wynosi 1.280 klm., szerokość 110 do 225 klm. Liczne źródła żelazne i siarczane. Kaukaz Centralny tworzy grzbiet od Elbrusa (5.629 m.) po Kazbek (5.043 m.); przełęcze spadają do 3.000 m., szczyty przenoszą 5.000 m. Najważniejsze przełęcze, przez które prowadzą gościńce: Mamisson (2.825 m.) i Krestowa (2.379 m.). Linia wiecznego Śniegu na stronie północnej zaczyna się od 2.900 m., południowej 3.300 m. Lodowce największe na szczycie Adai Choch (Besing, 17 klm.). Na południe od Centralnego przedzielony doliną Kury i Rionu ciągnie się mały Kaukaz z 2-ma szczytami: Alagös (4.098 m.) i Ararat (5.160 m.). Liczne jeziora – największe Goksa. Klimat ciepły – roczna temperatura w Tyflisie przeciętnie +12,6°C.

Ludności ogółem 9 i pół mil. Gruzini, Guryaci, Imeretyńcy, Mingrelscy, Swaneci, Chewsurowie, Pszawy, Tucze 1.200.000 – Ormian 1.300.000 – Tatarów 1.700.000 – Tatów 150.000 – Kabardyńców 120.000 – Osetyńców 200.000 – Czeczeńców 260.000 – Lezgów 600.000. Emigrantów rosyjskich prawie 3 mil. Koło Tyflisu trochę Niemców. Polacy rozrzućeni po całym Kaukazie – szczególnie urzędnicy kolejowi; wielu Polaków służy przy wojsku. Urzędowa statystyka oblicza ilość Polaków na Kaukazie na 30.000, prawdopodobnie jednak jest ich więcej. Silniejsze kolonie polskie w Tyflisie, Baku, Batum, Kutaisie i Noworosyjsku. Wielu czasowo tu przyjeżdżających za zarobkiem. Brak księży polskich. Organizacja bardzo słaba, brak łączności.

Jekaterynodar

Władykaukaz

[...]

Ekaterynodar, główne miasto ziemi Kubańskiej nad rzeką Kubanią, liczy 98.000 m. Kościół katolicki. Polacy skupiają się około Tow. Dobroczynności. Szkołka polska przy kościele, kształci 100 dzieci. Proboszcz ks. Roff (**Red.: Johann Rott**). Biblioteka liczy do 1000 tomów. Co roku w klubie odbywa się tu bal polski. Hotele: Europejski, Centralny. Tramwaj elektryczny z kolei 5 kop.

W ziemi kubańskiej leżą: miejscowość kąpielowa Anapa, nad Czarnym Morzem (do 4.000 kuracuszów rocznie) i wieś Armawir, z położeniem w pobliżu olbrzymim majątkiem Chutorok, wzorowo zagospodarowanym, gdzie wszystkie ważniejsze posady zajęte są przez Polaków. Dyrektor E. Grzybowski, lekarz dr. E. Konieczny. Czytelnia polska. W Armawirze kaplica katolicka. – Z Niewinnomyskiej prowadzi jezdną drogą doliną Kubani, przez przełęcz Nacharską (2.867 m.) i dolinę Kodoru do Suchum-Kale nad Czarnym Morzem.

Noworosyjsk, miasto guber. gubernii Czarnomorskiej, 46.000 miesz. Hotele: Francuski, koło portu, Europa na Serebrakowskiej. Silne wichre północne. W okolicy Noworosyjska liczne kolonie czeskie, napół wynarodowione. Piękna wycieczka do Gelendżyku. Polaków 3.000. Kościół katolicki, proboszcz Niemiec.

Władykaukaz, główne miasto ziemi (oblasti) Terskiej, nad rzeką Terek, obok samego łańcucha gór Kaukaskich. ładne miasto z 80.000 m. Kościół katolicki. Hotele: Imperial, Europejski, Grand Hotel. Tramwaje elektryczne.

Od Władykaukazu zaczyna się wspaniała droga bita przez góry do Tyflisu, t. zw. Wojenno-Gruzińska Droga. Jedzie się pocztowymi końmi (15 rb. od osoby) w dyliżansach lub karetach (dwie osoby). Wobec wspaniałości tej drogi w żadnym razie omijać jej nie należy, choć do Tyflisu można dostać się i koleją naokoło gór, przez Baku.

[...]

W ziemi Terskiej leży grupa wód mineralnych, do których prowadzi boczna linia ze stacji Mineralne Wody. W lecie są zazwyczaj przepełnione. Połączone z sobą koleją lokalną. W każdym należą do państwa, lecz wydzierżawiony hotel „Kazionnaja Hostinnica”. Sezony od 1 maja do 1 września – taksa 5 rb. od osoby za sezon, 20 kop. dziennie. Wszędzie liczne hotele, wille, pensjonaty, restauracje, kawiarnie, muzyka, teatr, rozrywki – publiczność przeważnie z Rosyi, goście z Królestwa stanowią zaledwie 1%.

Piatigorsk, 50.000 m. Hotele: Mineralne Wody, Europejski, Centralny. Kościół katolicki. Cieplice siarczane. Wielu oficerów. Pomnik Lermontowa, skąd piękny widok na Elbrus. Wycieczka na Maszuk (994 m.) z widokiem na Kaukaz od Kazboku po Elbrus, i do jaskini Prowul.

Kisłowodsk, najliczniej uczęszczane i najelegantsze miejsce kąpielowe Kaukazu; źródło Narsan daje w ciągu doby 2 i pół mil. litrów wody. Śliczny park. Ładna wycieczka na Bermant (2.591 m.) skąd piękny widok szczególnie o wschodzie słońca. Po drodze wodospad; na szczycie schronisko. (Hotele: du Parc, Grand Hotel, Rossija).

Essentuki, ma źródła alkaliczne. Ordynuje tu lekarz Polak dr. Osiński z Warszawy. Hotele: Nowaja Kazionnaja (200 pok.), Staraja Kazionnaja, Metropole. – Wycieczka (8 w.) do doliny Oczarowania.

Żelaznowodsk, wycieczka na Besztal (1.439) w 6 godz. tam i z powrotem.

[...]

Suchum-Kale, m. pow. gub. Kutańskiej, nad Czarnym Morzem, 16.000 m. Hotel Oriental. Śliczny park „Synope” W. Ks. Aleksandra, ogród botaniczny i park miejski. Dawniej stołeczne miasto Abchazji. W okolicy wiele ruin. Cudowny klimat. Widok na góry po Elbrus. Nadmorska stacja klimatyczna. – Na północ o 12 w. nad morzem klasztor Nowy Afon (filia Atosu) w pięknym parku z ogromną cerkwią.

Derbent, główne miasto ziemi (oblasti) Dagistańskiej z 38.000 m., leży nad morzem Kaspijskim. Hotel Grand. Nad miastem góruje cytadela Naryn-Kale, od zacząwszy 80 w. w głąb kraju grzbietem gór ciągnie się potężny mur z licznymi bastyonami i wieżami; zbudowali go Sassanidzi w celach obronnych.

POLONIA STAWROPOLA

POCHODZENIE polskiego społeczeństwa w Stawropolu sięga 1812 roku.

Polacy podczas wojen Napoleona stali po stronie Francji i m. in. brali czynny udział w wyprawie na Moskwę. Właśnie wtedy na Kaukaz po raz pierwszy byli zesłani polscy jeńcy wojenni. Byli żołnierze armii francuskiej znaleźli w Stawropolu swój drugi dom.

Do Stawropola zsyłano również Polaków biorących udział w powstaniach narodowo-wyzwoleńczych z lat 1830–1831 oraz 1863–1864. Od tamtych czasów wyrosły całe dynastie, między innymi: Olszewskich, Pawłowskich, Gajewskich, Nowickich. W latach 20-tych XIX wieku powstała parafia rzymsko-katolicka, a wraz z nią rada parafialna. W tym samym czasie założono rzymsko-katolicki cmentarz. Następnie postanowiono wybudować kościół. W 1845 roku dzięki składkom parafialnym i ofiarom, jakie wpłynęły z całej Guberni Kaukaskiej, budowa kościoła była zakończona. Z Mohylewskiej diecezji rzymsko-katolickiej przyjechał ksiądz Vikarino i zakonnicy dominikanie. Proboszczem parafii został ksiądz Hipolit Stokliński. Właśnie to oni rozpoczęli prace duszpasterskie.

W kościele odprawiały się msze święte, udzielano chrztów, ślubów i innych sakramentów świętych. Na dziedzińcu kościoła chowano zmarłych – najbardziej zasłużonych. Tu spoczywają: architekt

W. Łobanowski, generał-gubernator J. Januszewski oraz kupcy L. Traube i K. Nowotin. W tym okresie przy kościele funkcjonowała polska szkoła podstawowa.

Po ustaleniu władzy radzieckiej kościół i parafia były jeszcze aktywne do początku lat 30-tych. Później niestety kościół został zamknięty, a cmentarz zdewastowany. Zburzono polską szkołę. Oficjalnie polska społeczność przestała istnieć. Ale to nie

oznaczało, że w Stawropolu przestali istnieć Polacy. Ludzie głęboko w sercach nieśli pamięć o swojej odległej Ojczyźnie i ukryte nadzieje o odrodzeniu polskości.

Z taką nadzieją żył również wykładowca stawropolskiej uczelni pan Aleksander Kazanowski. Człowiek o wielkim sercu i polskiej duszy, odrodził w Stawropolu polską społeczność. Miałam zaszczyt znać Go i pracować z Nim osobiście. W wyniku Jego starań i wytrwałości, a także wsparciu i pomocy ze strony żony pani Ludmiły oraz dzieci: Olgi, Julii i Zygmunta, pan Aleksander pokonał wszystkie trudne przeszkody i w 1994 roku oficjalnie zarejestrował Narodowo-Kulturalny Związek Polaków w Stawropolu. Za jego zasługi członkowie wybrali Go prezesem Związku.

Duży wkład wniosła pani Helena Czernyszowa, to dzięki Niej odrodziła się

parafia rzymsko-katolicka. Na Jej prośbę przyjechał polski ksiądz Marek Macewicz, który prowadził parafię przez 10 lat.

Praca w Związku i parafii napotykała masę przeróżnych przeszkód. Główną z nich jest do tej pory brak budynku kościoła i pomieszczenia dla pełnowartościowej pracy Związku.

Członkowie organizacji, a u jej źródła byli: Eleonora Bielenko, Sabina Marakulina, Helena Zacharowa, Ludwik Misiński, Matylda Fuki i wielu innych, którzy czuli się Polakami. Oni to nie wyrzekli się wiary, nie zapomnieli polskiej mowy i obyczajów. Stawropol znów usłyszał o nas, Polakach.

W tym czasie, zaczynając od 1994 roku pracowałam w Związku Polaków jako sekretarz polskiej organizacji. Następnie moje

miejsce zajęła pani Nadzieja Derewszczikowa, później pani Ludmiła Osadczyja. Na początku 2000 roku prezesem związku został pan Jurij Dolik. Związek rozwijał się i rosły jego szeregi. Organizowano częste spotkania, wystawy, wieczory muzyczne i poetyckie. Nie omijano świąt i rocznic, panowała polska atmosfera.

Przez pewien okres czasu prowadziłam koło języka polskiego. Chcę wyróżnić mojego najpilniejszego ucznia, a zarazem kompozytora,

pana Jana Wojtuchowskiego, zakochanego na zawsze w muzyce Chopina.

W końcu 2004 roku prezesem Związku Polaków został poeta, pan Jan Bernard. Przez kilka lat czynnie działała w Związku prawnik, pani Ludmiła Lubowicka.

W naszym mieście istnieje również polska młodzieżowa organizacja: Stawropolonia. Obecnie jej prezesem jest pani Irina Andrijenko.

Na zakończenie chciałabym podziękować wszystkim, którzy wnoszą swój wkład w funkcjonowanie i rozwój społeczności polskiej nie tylko na Kaukazie, ale w całej Rosji. "Jeszcze Polska nie zginęła, póki my żyjemy..."

Anna SIDORUK-NAGORNAJA

Iwona ZAWISZANKA

ZAGUBIONA

Zagubiona
nadeszła nagle
z nieuzasadnionej tęsknoty
starzejącego ciała
snu o młodości
spełnieniu.
Melancholiczna.
Nierealna jak sen
o szczęściu.
Przykucnęła na starej ławeczce
marzeń
otulona kwieciami
Ulotna.
I wróżyła z płatków.
Kocha... Nie kocha...

SPÓŹNIONA MIŁOŚĆ

Przyszła spóźniona
w przykrótkiej sukience
nieproszona,
a wyczekiwana,
niepoważna,
a na serio
miała być igraszką
a stała się
istotą,
tęsknotą,
marzeniem.
Romantyczna
i zachłanna
głodna.
Tyle że pomiędzy
ustami,
a brzegiem pucharu
nic się nie wydarzy,
a jednak szkoda...

EMPIRIA

Stała kobieta
nad przepaścią
głęboką
jak jej oczy.
Skoczyła
tak
bardzo
chciała się

przekonać
co jest
na dnie.

SEN

Śniłam na jawie
sine niebo
nad Niewiażą.
Zielone wzgórza,
pokryte kwieciami
barwnika i rumianku.
Wybiegłam z dworu
w sukni mgły
w wianku ze stokrotek.
Szczęśliwa,
Jak narzeczona witająca
ukochanego na białym rumaku
Gdzie jesteś utracony
rodzinny domu...

NIEISTNIEJĄCA

Nieistniejąca,
Nieprawdziwa,
Nierzeczywista,
wymyślona
Jak babie lato,
Co ani babie
ani lato.
Senne marzenie
o młodości,
szczęściu...
I pałacu
co zniknął
za siedmioma
pagórkami
historii.
I królewiczu
z bajki
niedokończonej...
co zagubił drogę
do niespełnionej miłości...

MAM SWÓJ ŚWIAT

Mam swój świat
Wirtualny
snu o młodości,
sławie
i akceptacji.
Jestem tu
piękna
młoda i bogata,
adorowana.
Bryluję na balach
i rautach.
Ale w nim
Nie ma Ciebie...
A szkoda.

SZUKAŁAM CIĘ

Szukałam Cię
Na rozstaju dróg
marzeń.
Szukałam Cię
w snach.
Wirtualnej
mgły
niespełnienia.

Szukałam Cię
W kwiatach,
na łące,
w ogrodzie
tęsknoty i
namiętności.
Nie znalazłam
Cię
moje
SZCZĘŚCIE...

DZIĘKUJĘ

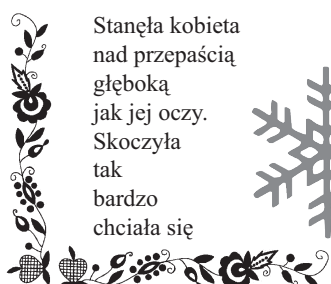
Dziękuję
że jesteś,
że byłeś,
że otulałeś
mnie miłością
jak płaszczem
nieprzemakalnym
I chronięs.
Dziękuję
za wszystko
mężu

ODSZEDŁEŚ

Odszedłeś
Widzę Cię,
siedzisz w fotelu.
Zawsze blisko
przy mnie.
W krainę marzeń
przenosimy się
na kartach poezji.
Twoje dobre ręce
przytulają mnie
kiedy płaczę.
Całujesz
na dobranoc
moją gorącą głowę,
pełną marzeń.
Odszedłeś
Tak szybko...
A tyle Ci
chciała bym powiedzieć
ukochany Ojczy.

POST SCRIPTUM

Usiadła
zapłakana
na rozstajach
marzeń
o szczęściu.
Zbrukana.
Obrzucona
kamieniem
zniewagi i
drwiną.
Wykpiona,
upokorzona
w podartej
sukni
pragnień
które nigdy
się nie
spełnią
nieszczęśliwa
Ostatnia Miłość.

Елена БРОДОВСКАЯ

Год Белого тигра- 2010

Ой, посмотрите, кто пришёл!
К нам в гости

БЕЛЫЙ ТИГР зашёл!
Как он красив, как грациозен,
К тому же он амбициозен,
Он любит первым быть во всём,
И будет править он с умом,
ТИГР изворотлив и смыслён.
Короче, братцы, всё при нём!
Как все коты, он переменчив
И в настроениях изменчив.
Когда он сыт,

ТИГР любит спать,
А также любит поиграть.
Но вот дразнить его не смей —
Порвёт на части без затей.
Чтоб неприятность не нажить,
Тут важно вовремя кормить,
Ведь сытый ТИГР

во всём хорош,
Руками только не тревожь!
Он даст нам шанс передохнуть,
Часок-другой порой соснуть,
ТИГР благосклонен

к лежебокам,
Не подвергает их упрёкам.
Тут важно только меру знать,
Законы ТИГРА соблюдать!
Поймать удачу сможет тот,
Кто ТИГРА замысел поймёт.
Шанс будет дан и не один,
Ведь ТИГР во всём неутомим —
Внезапен, резок он и смел,
За ним успеет лишь пострел.
И вы, друзья, не прозевайте,
За хвост удачу вы хватайте.
Пусть будут дерзкими мечты,
Не бойтесь планов высоты —
ТИГР любит быстрых и умелых,
Готовых к бою, ловких, смелых.
Кто к переменам был готов,
Не тратил все лишние слов,
Тем ТИГР воздаст за все труды,
В награду даст побед плоды!

Баллада о заблудившемся счастье

Шло ко мне однажды счастье,
Да в дороге заблудилось,
С той поры прогнать ненастье
Не могла я, как ни билась.

И живу у края леса
В ветхом маленьком домишке,
Там в трубе играет ветер
И живёт за печкой мышка.

Хорошо, что хоть Надежда
В дом мой робко постучалась,
На ней рваная одежда,
Но она со мной осталась.

Нет еды у нас запасов,
И порой во рту ни крошки,
Мы давно не ели мяса
И сидим лишь на картошке.

Но теперь моя подружка
Меня в горе утешает,
Пьёт со мною чай из кружки,
Перемены обещает:

Вот придёт однажды счастье
И расцветит жизнь узором,
Вмиг окажется ненастье
За высоким за забором.

Так с Надеждой у окошка
О житье-бытье судачим,
То негромко засмеёмся,
То тихонечко поплачем...

Может быть, метель и выюга
Замели пути-дорожки,
Бродит счастье всё по кругу,
Не найдёт заветной стёжки?

Может, адрес потеряло
И ко всем подряд стучится?
Но моё лишь только счастье
И другим не пригодится.

Так проходит год за годом,
Перечитаны все книжки,
Всё в трубе играет ветер,
Да за печкой сдохла мышка...

декабрь, 1997

Размышления по случаю Дня славянской письменности

Кирилл с Мефодием не знали,
Когда нам письменность

создали,

Что все славянские народы
Их будут чтить не просто годы —
Века их труд переживёт
И почитателей найдёт!

Судите сами, без письма
Ведь жизнь темна и тяжела!
Кто что купил, кому продал,
И кто долги нам не отдал, —
В зарубках трудно отражать,
Мудрёно в памяти держать!

Да что там быт! Возьмём науки.
Учёным, право, не до скуки,
Ведь им всё б мыслить да писать,
Перо или «мышь» в руках

держат,

Ведь на кону у них прогресс!
И непрерывен сей процесс.

Иль взять понятие «культура»,
Оно важнее, чем фигура,
Его так просто не понять,
Руками сразу не объять.
Но всё же можно о культуре
Теперь прочесть в литературе...

О церкви что и говорить,
Ведь чтоб нас вере научить,
Нас, тёмных, надо просвещать,

Учить читать, писать, молчать.
В заботах вечных о душе
Не мыслим жизни мы уже!

Какой пласт жизни не возьмёшь —
Без языка ты пропадёшь!
А без письма, как ни крути,
Умрут любые языки.

Заслуги братьев из Солуни,
О радость, не пропали втуне!

Как нам, славянам, повезло!
А всё иначе быть могло,
И жили б мы как дикари,
С безмерной дикостью внутри.
А так у нас своё письмо. Оно —
В цивилизацию окно.

Давайте ж будет уважать
Слова пред тем, как написать!
Чтоб звук и форма воедино
С правописанием слились,
И смыслом в нас отозвались!

Армянское письмо

(Взгляд со стороны поляков)

Что за причудливая вязь!
Что за таинственные знаки!
Такой загадки отродясь
Ещё не видели поляки!

Армян древнейшее письмо —
Культуры древней

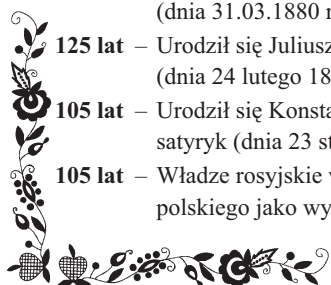
свет и мудрость,

Времени живая связь оно,
Традиций лёгкая ажурность.

В округлых формах боль земли,
И шум весеннего потока,
Тоска по родине вдали,
И обаяние Востока!

- 780 lat** – Koronacja Władysława Łokietka i jego żony Jadwigi w Krakowie. Od tej pory Kraków stał się miastem koronacyjnym królów polskich (dnia 20 stycznia 1320 roku)
- 645 lat** – Ślub Kazimierza III z Jadwigą, księżniczką żagańską (dnia 25 lutego 1365 roku)
- 490 lat** – Sejm Piotrkowski określił wymiar pańszczyzny na jeden dzień w tygodniu (styczeń 1520 roku).
- 480 lat** – Koronacja 10-letniego Zygmunta Augusta na króla Polski (dnia 20 lutego 1530 roku)
- 475 lat** – W Piotrkowie ukończył się sejm, na którym szlachta spisała artykuły dotyczące egzekucji praw (dnia 20 stycznia 1535 roku)
- 455 lat** – Do Polski przybył pierwszy nuncjusz apostolski Luigi Lippomano (dnia 13 stycznia 1555 roku)
- 430 lat** – Zakazano drukowania dzieł historycznych i politycznych bez zezwolenia królewskiego (dnia 7 lutego 1580 roku)
- 420 lat** – Sejm walny w Warszawie oddzielił skarb publiczny od królewskiego oraz uchwalił ustawę zabraniającą Kozakom wypraw na tereny sąsiednich państw (dni 8 marca – 21 kwietnia 1590 roku)
- 355 lat** – W starciu pod Ochmatowem połączone siły polsko-tatarskie pokonały wojska rosyjsko-kozackie (dnia 29 stycznia 1655 roku)
- 355 lat** – Śmierć wybitnego stratega i dowódcy, hetmana polnego koronnego Stefana Czarnieckiego (dnia 16 lutego 1665 roku)
- 340 lat** – Ślub króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego z arcyksiężniczką Eleonorą Marią Habsburżanką (dnia 27 lutego 1670 roku)
- 215 lat** – Król Stanisław August Poniatowski został wywieziony do Grodna (dnia 7 stycznia 1795 roku)
- 190 lat** – Zmarł Alojzy Feliński, dramaturg i poeta, autor pieśni *Boże, coś Polskę* (dnia 23 lutego 1820 roku)
- 175 lat** – Generał Józef Bem zainicjował założenie w Paryżu Towarzystwa Politechnicznego Polskiego (dnia 15 marca 1835 roku)
- 160 lat** – Urodził się Aleksander Gierymski, malarz (dnia 30 stycznia 1850 roku)
- 160 lat** – Zmarł Józef Bem, generał, uczestnik powstania listopadowego (dnia 24 lutego 1850 roku)
- 155 lat** – Hipolit Cegielski założył w Poznaniu fabrykę narzędzi i maszyn rolniczych (dnia 1 lutego 1855 roku)
- 150 lat** – Do obiegu wszedł pierwszy polski znaczek pocztowy (dnia 1 stycznia 1860 roku)
- 145 lat** – Urodził się Kazimierz Przerwa-Tetmajer, poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych (dnia 12 lutego 1865 roku)
- 135 lat** – W Królestwie Polskim zniesiono kościół unicki (dnia 18 lutego 1875 roku)
- 130 lat** – Zmarł Henryk Wieniawski, skrzypek i kompozytor (dnia 31.03.1880 roku)
- 125 lat** – Urodził się Juliusz Kaden-Bandrowski, prozaik, eseista (dnia 24 lutego 1885 roku)
- 105 lat** – Urodził się Konstanty Ildefons Gałczyński, poeta, satyryk (dnia 23 stycznia 1905 roku)
- 105 lat** – Władze rosyjskie wydały zgodę na powrót języka polskiego jako wykładowego w szkołach prywatnych Królestwa Polskiego (dnia 21 marca 1905 roku)
- 105 lat** – Urodził się Karol Olgierd Borchardt, kapitan żeglugi wielkiej, prozaik marynista (dnia 25 marca 1905 roku)
- 100 lat** – Urodził się Kazimierz Wyka, eseista, krytyk literacki, historyk literatury (dnia 19 marca 1910 roku)
- 95 lat** – W Łozannie powołano Generalny Komitet Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, prezesem którego został Henryk Sienkiewicz (dnia 8 stycznia 1915 roku)
- 90 lat** – Obowiązującym w Polsce środkiem płatniczym stała się marka polska (dnia 15 stycznia 1920 roku)
- 90 lat** – Na morza wypłynął m/s „Kraków”, pierwszy statek, który podniósł polską banderę na Bałtyku (dnia 7 lutego 1920 roku)
- 90 lat** – Generał Józef Haller w imieniu Rzeczypospolitej dokonał w Pucku zaślubin z Bałtykiem (dnia 10 lutego 1920 roku)
- 90 lat** – Komisja Weryfikacyjna przyznała Józefowi Piłsudskiemu tytuł Marszałka Polski (dnia 19 marca 1920 roku)
- 85 lat** – W Rzymie podpisano konkordat między Rzeczpospolitą Polską a Watykanem, który uregulował stosunki państwa z Kościołem rzymsko-katolickim (dnia 10 lutego 1925 roku)
- 70 lat** – Premierzy Polski i Francji podpisali umowę wojskową o tworzeniu jednostek polskich we Francji (dnia 4 stycznia 1940 roku)
- 70 lat** – Zmarł Kazimierz Przerwa-Tetmajer, poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych (dnia 18 stycznia 1940 roku)
- 70 lat** – Biuro Polityczne KC WKP(b) podjęło decyzję o rozstrzelaniu 25,7 tysięcy obywateli polskich więzionych w ZSRR (dnia 5 marca 1940 roku)
- 65 lat** – Wojsko Polskie odbyło defiladę na ulicach zniszczonej Warszawy (dnia 19 stycznia 1945 roku)
- 65 lat** – Rozpoczęły się walki I Armii WP o Wał Pomorski (dnia 29 stycznia 1945 roku)
- 65 lat** – Po 10 dni ciężkich walk I Armia WP zdobyła Kołobrzeg (dnia 18 marca 1945 roku)
- 65 lat** – Wyzwolenie Gdyni (dnia 28 marca 1945 roku)
- 60 lat** – W Warszawie odsłonięto pomnik Adama Mickiewicza (dnia 28 stycznia 1950 roku)
- 55 lat** – Rada Państwa podjęła uchwałę o zakończeniu stanu wojny z Niemcami (dnia 18 lutego 1955 roku)
- 45 lat** – Zmarł Kazimierz Wyka, eseista, krytyk literacki, historyk literatury (dnia 19 stycznia 1965 roku)
- 40 lat** – Zmarł Jerzy Szaniawski, prozaik, autor sztuk scenicznych (dnia 16 marca 1970 roku)
- 30 lat** – Sejm przyjął ustawę o godle, barwach i hymnie PRL (dnia 31 stycznia 1980 roku)
- 30 lat** – Zmarł Jarosław Iwaszkiewicz, poeta, prozaik, eseista, krytyk muzyczny (dnia 2 marca 1980 roku)
- 25 lat** – Zmarł Arkady Fiedler, pisarz, podróżnik (dnia 7 marca 1985 roku)
- 25 lat** – Zmarł Leopold Tyrmand, prozaik, publicysta (dnia 19 marca 1985 roku)
- 20 lat** – Sejm postanowił, że godłem Rzeczypospolitej jest Orzeł Biały ze złotą koroną na głowie (dnia 9 lutego 1990 roku)
- 10 lat** – Amerykańska Akademia Filmowa przyznała reżyserowi Andrzejowi Wajdzie Oscara za całokształt twórczości (dnia 27 marca 2000 roku)

Bliższa koszula ciału, niż suknia

Своя рубашка ближе к телу

Rozumu Bóg do urody nie przywiązał

Красота и ум в одном человеке не уживаются

Chory diabeł mnichem został

И чёрт под старость в монахи пошёл

Cicha woda brzegi rwie

В тихом омуте черти водятся

Co za wiele, to niezdrowo

Хорошего понемножку

Człowiek starej daty

Человек старой закалки

Kto się wiele pyta, ten się wiele uczy

Язык до Киева доведёт

Ni pies, ni wydra

Ни рыба, ни мясо

Nie kijem go, to pałą

Что в лоб, что по лбу

Podróż kształcą

Чужая сторона прибавляет и ума

Spodziewał się dziad obiadu,
poszedł spać nie jadszy

Не надейся, дед, на чужой обед

Wiele słuchaj, mało mów

Меньше говоришь, меньше согрешишь

Składamy kondolencje
pani Janinie ŻUŻEL-WOROTYŃSKIEJ
z powodu śmierci Jej męża Ś. P. Włodzimierza ŻUŻEL
(1.09.1940 – 13.03.2010)

*Pismo ukazują się dzięki poparciu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundacji
„Pomoc Polakom na Wschodzie”.*

WIADOMOŚCI
POLSKIE
Nr 1 (26) 2010 r.

Redaguje kolegium
Redaktor naczelny
Aleksander SIELICKI

Pismo Krasnodarskiej Organizacji Regionalnej
Polskie Centrum Narodowo-Kulturalne „Jedność”
Adres redakcji: 350040, m. Krasnodar, ul. Stawropolskaja, 149. KubGU.
FISMO. Pok. 253. <http://www.poloniakubania.ru> Tel.: +7-918-217-90-77,
faks 007 (861) 219-95-20. E-mail: poloniakubania@mail.ru Nakład 999 egz.

ПОЛЬСКИЕ
ВЕДОМОСТИ
№ 1 (26) 2010 г.

Редактирует коллегия
Главный редактор
Александр СЕЛИЦКИЙ

Издание Краснодарской региональной общественной организации
Польский национально-культурный центр “Единство”
Адрес редакции: 350040, г. Краснодар, ул. Ставропольская, 149. КубГУ.
ФИСМО. Комн. 253. <http://www.poloniakubania.ru> Тел.: +7-918-217-90-77,
факс 007 (861) 219-95-20. E-mail: poloniakubania@mail.ru Тираж 999 экз.

Pomnik Fryderyka Chopina w Łazienkach Królewskich